

บทที่ 3

สถานการณ์ทั่วไปในชุมชนชาวกะเหรี่ยงในเขตชายแดนไทยและพม่า

ในอดีตนั้นมักวิจัยให้ความสนใจศึกษาวิจัยชุมชนชาวกะเหรี่ยงชายแดนไทยและพม่าโดยต่อเนื่อง เพราะพื้นที่ชุมชนชายแดนไทยและพม่ามีความน่าสนใจเกี่ยวกับวิถีวัฒนธรรมชนเผ่าต่าง ๆ ที่มีอยู่อย่างหลากหลาย แต่ละกลุ่มอาศัยรอยตะเข็บชายแดนไทยและพม่าเป็นเขตตั้งถิ่นฐานและสร้างชุมชนขึ้นท่ามกลางข้อจำกัดเรื่องความมั่นคง การเคลื่อนไหวของกองกำลังจากต่างชาติ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งภาวะวิกฤตด้านสิ่งแวดล้อม และปัญหาการรุกรานเขตป่าสงวน ทำให้ชุมชนต่างๆในเขตชายแดนไทยและพม่ามีโจทย์การวิจัยมากมาย ในฐานะชุมชนที่เป็นแหล่งรวมแห่งปัญหา ที่รอการใช้เป็นสนามศึกษา ทดลอง และวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม อันเป็นกระบวนการศึกษาองค์ความรู้ท้องถิ่น และเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในพื้นที่ไปด้วยพร้อม ๆ กัน เป็นแนวทางก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งในด้านวิชาการ และด้านการพัฒนา การเสนอโครงการวิจัยในพื้นที่ชุมชนชายแดนไทยและพม่า จึงได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเสมอมา ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

จากความสำคัญและจากปรากฏการณ์ศึกษาวิจัยในชุมชนชาวกะเหรี่ยงชายแดนมาแล้ว จึงขอนำเสนอข้อมูล และสถานการณ์ทางสังคมที่เกี่ยวข้องในอดีต เพื่อเสนอภาพรวมของงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และผลการศึกษาสภาพองค์ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ในอันดับต่อไป

สถานการณ์เกี่ยวกับการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นเรื่องที่หน่วยงานของรัฐทุกระดับและทุกภาคส่วนให้ความสำคัญยิ่งในปัจจุบัน เพราะภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นกลไกสำคัญในการแก้ปัญหาเบื้องต้นในระดับชุมชน โดยเฉพาะปัญหาท้องถิ่นที่มีลักษณะเฉพาะพื้นที่ ซึ่งหน่วยงานของรัฐไม่อาจเข้าถึงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะที่สภาวะดังกล่าวสามารถใช้กระบวนการของภูมิปัญญาท้องถิ่นแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลยิ่ง ภูมิปัญญาท้องถิ่นในระดับชุมชนจึงได้รับการส่งเสริมให้ทำการศึกษาค้นคว้าโดยกระบวนการเรียนการสอน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จนถึงขั้นมีการกำหนดหลักสูตรให้มีการศึกษาค้นคว้าภูมิปัญญาท้องถิ่นในหลายรายวิชา ในหลักสูตรต่างๆของการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาไทยในปัจจุบัน

แม้ว่าในสถาบันระดับอุดมศึกษาหลายแห่งให้ความสำคัญและกำหนดให้มีการศึกษาเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างจริงจังเสมอมา แต่กลับมีปัญหาต่อความเข้าใจในความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น และการให้คุณค่าต่อภูมิปัญญาท้องถิ่น เพราะมีปัญหาเกี่ยวกับเกณฑ์ที่ชัดเจนในการกำหนด

และให้ความหมายในภูมิปัญญาท้องถิ่นที่แท้จริง ทำให้เกิดข้อผิดพลาดมากมายในการให้คุณค่าและตีความหมายในภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ผิดพลาดหรือผิดเพี้ยนไปจากความเป็นจริง ผลอันนี้ได้นำไปสู่ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน และไม่ชัดเจนในการนิยามความหมายและหลักในการพิจารณาลักษณะของการเป็นบุคคลที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนต่างๆ เพราะความชาญฉลาดในท้องถิ่นในอดีตนั้นบางครั้งก็เป็นอวิชชาในสังคมสมัยใหม่ เช่น ความชาญฉลาดในการล่าสัตว์ ความชาญฉลาดในการประดิษฐ์ปืนสติกโค และความชาญฉลาดในการทำไม้หอมจากต้นกฤษณาของพรานป่า ทำนองนี้เป็นต้น ความชาญฉลาดท้องถิ่นในบางเรื่องอาจสำคัญและจำเป็นมากในอดีต แต่อาจไม่มีคุณค่าและไม่มีคามจำเป็นแล้วในปัจจุบัน ดังนั้นการพิจารณาคุณค่าของความชาญฉลาดท้องถิ่นนั้น จำต้องพิจารณาคูณค่าร่วมสมัยเป็นเกณฑ์สำคัญในการกำหนดด้วย จึงจะมีความถูกต้องและเหมาะสมต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยอันแท้จริง

จากสภาพปัญหาดังที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ทำให้ครั้งแล้วครั้งเล่า สภาพการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นก็หาได้มีความก้าวหน้าแต่ประการใดไม่ สภาพการศึกษาล้วนเต็มไปด้วยการลองผิดลองถูกอยู่ร่ำไป หลายครั้งก็เป็นการศึกษาวนเวียนอยู่กับบทบาทผู้นำท้องถิ่นมากกว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพราะเท่าที่ค้นพบนั้น ภูมิปัญญาท้องถิ่นส่วนใหญ่มักเป็นคนที่พูดเก่ง ประชาสัมพันธ์ตนเอง มีเครือข่ายทางสังคมในชุมชนกว้างขวาง มีข้าราชการระดับสูงหนุนหลัง เป็นผู้ที่ยอมเข้าหากลุ่มข้าราชการและยอมรับกฎเกณฑ์ของระบบรัฐ จนบางครั้งเหมือนถูกกำหนดบทบาทให้เป็นไปตามคำแนะนำของนักวิชาการและข้าราชการที่เป็นฝ่ายรัฐ เมื่อปฏิบัติตามได้ก็จะถูกระบบรัฐนำเสนอให้เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น และมักเป็นผู้ที่ได้รับรางวัลอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นใบเบิกทาง เช่น ภูมิปัญญาด้านการเกษตร และภูมิปัญญาด้านเทคโนโลยีพื้นบ้าน เป็นต้น ซึ่งสภาพเหล่านี้นับว่าเป็นสถานการณ์ที่เคลือบแฝงว่าอาจมีชัยชนะซ่อนเร้นในหลายๆด้านแฝงอยู่ในกระบวนการพิจารณาภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนต่างๆของระบบราชการ รวมทั้งการไม่ยอมเปิดโอกาสให้มีภูมิปัญญาท้องถิ่นประจำชุมชนของเหล่านักปกครองท้องถิ่น หรือผู้นำชุมชน อาจเป็นด้วยเหตุผลของการเมืองท้องถิ่น หรือความขัดแย้งส่วนบุคคล ทำนองนี้เป็นต้น สภาพโดยทั่วไปจึงนับว่ายังไม่ได้มีสถานการณ์ด้านการศึกษา และติดตามความก้าวหน้าเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่น่าเชื่อถือแต่ประการใด สภาพดังกล่าวทำให้ผลของการศึกษาเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่มีความก้าวหน้า อีกทั้งในชุมชนหลายๆแห่งก็ขาดแคลนภูมิปัญญาท้องถิ่น เพราะผู้คนหันไปปรับตัวต่อการเป็นคนยุคใหม่ การมุ่งตามกระแสหลักแห่งรัฐ และมุ่งเข้าสู่กระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบต่างๆ เพื่อแสวงหาโอกาสในการร่วมมือกับระบบรัฐ และมุ่งใช้ระบบรัฐในการแก้ปัญหาต่างๆ ซึ่งเป็นวิธีการที่ง่ายและสามารถแสดงผลงานให้เป็นที่ประจักษ์แก่คนทั่วไป ผู้คนในชุมชนจึงละทิ้งวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมและละทิ้งวิถีการพึ่งตนเอง ละทิ้งวิถีแห่งจริยธรรมที่ควรคู่อยู่กับชีวิตและธรรมชาติ หันไปพึ่งพิงนักการเมืองและพึ่งพิงในระบบรัฐเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ นอกจากนี้แล้วสภาพการเมืองในท้องถิ่นที่รุนแรงขึ้นเป็นลำดับก็ทำให้ผู้นำชุมชน

ส่วนใหญ่ต้องการผูกขาดการชี้นำทางความคิด โดยไม่เปิดโอกาสให้มีการส่งเสริมกระบวนการ
ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้หลายๆชุมชนนั้นกลายเป็นว่าผู้นำท้องถิ่นก็คือภูมิปัญญาท้องถิ่นไปด้วยกัน
บทบาทของการครอบงำและการชี้นำจึงตกอยู่กับคนส่วนน้อยที่สุดในชุมชน ยังผลให้ไม่เกิดการ
ร่วมมือร่วมใจและไม่เกิดความก้าวหน้าในการร่วมแก้ปัญหาและร่วมรับผิดชอบ สภาพการณ์ดังกล่าว
ทำให้การพัฒนาชุมชนดำเนินไปในทิศทางกระแสเดียว เมื่อเกิดการผิดพลาดแล้วก็พลาดไป ไม่มี
ทางเลือกให้เกิดการแก้ไขปัญหาในชุมชน อันได้นำไปสู่การล่มสลายในชุมชนเขตนบพของไทย
ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน สภาพการพัฒนาชุมชนในลักษณะนี้จะเป็นการสะสมปัญหาท้องถิ่นให้
พอกพูนเอาไว้ โดยไม่ได้มีการคลี่คลายไปตามกระบวนการประชาธิปไตย และเมื่อนานไปก็จะนำไปสู่
การเกิดข้อพิพาทต่าง ๆ นานาเกิดขึ้น โดยขาดกระบวนการสร้างบทเรียนที่เป็นลักษณะการมุ่ง
แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ภายใต้กระบวนการคิด และกระบวนการหลอมรวมตามระบอบ
ประชาธิปไตย สภาพดังกล่าวทำให้ชุมชนในชนบทประสบกับความอ่อนแออยู่ทั่วไปเป็นที่ประจักษ์
แล้ว ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

การที่หน่วยงานภาครัฐและเอกชนต่างให้ความสำคัญต่อการใช้กระบวนการภูมิปัญญาท้องถิ่น
ในการแก้ปัญหาชุมชนในเบื้องต้น แต่ไม่อาจเข้าใจในลักษณะภูมิปัญญาท้องถิ่นที่แท้จริง ทำให้
การศึกษามีความหยาบหลวม และมีกระบวนการศึกษาที่ไม่ชัดเจน และไม่เกิดศักยภาพในการพัฒนา
ดังจะเห็นว่า มีผลการศึกษาหลายๆเรื่อง มีการนำบัณฑิตที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีที่ได้รับการ
บ่มเพาะจากมหาวิทยาลัยไปนำเสนอว่าเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน แสดงให้เห็นว่า รูปแบบและ
กระบวนการศึกษาค้นคว้าภูมิปัญญาท้องถิ่นในปัจจุบันยังขาดความรู้ความเข้าใจและขาดมาตรฐานใน
การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เหมาะสมแก่กาลสมัยเป็นอย่างยิ่ง เพราะภูมิปัญญาท้องถิ่นที่แท้จริงนั้นคือ
ความชาญฉลาดของคนในท้องถิ่น ที่มีศักยภาพในการแก้ปัญหาของท้องถิ่น โดยเทคนิควิธีที่เหมาะสม
อันได้รับการบ่มเพาะจากประสบการณ์ในชีวิต อีกทั้งเป็นผู้มีจิตใจดีงาม มีความฉลาดรอบรู้ มองเห็น
ทั้งประโยชน์และโทษของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และสามารถแยกแยะได้อย่างชัดเจนว่า การ
เปลี่ยนแปลงทางสังคมกับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมเป็นเรื่องแตกต่างกัน แม้อาจดูใกล้เคียงกัน
แต่ไม่ใช่เรื่องเดียวกัน ภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงไม่ปล่อยให้เปลี่ยนแปลงทางสังคมมาครอบงำการ
เปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมเสียทั้งหมด เพราะเรื่องแนววัฒนธรรมชุมชน เป็นเรื่องของศักดิ์ศรี เป็น
บ่อนเหตุแห่งสันติ และเป็นศักยภาพอันยั่งยืนของชุมชนที่อาจกล่าวว่าเปรียบเสมือนเป็นมรดกของ
ชุมชนก็ได้

ความหมายของ “ภูมิปัญญาท้องถิ่น” ในพจนานุกรม

เมื่อศึกษาพจนานุกรมไทยพบว่า คำว่า “ภูมิปัญญาท้องถิ่น” เกิดจากการนำคำสองคำคือ คำว่า “ภูมิปัญญา” กับคำว่า “ท้องถิ่น” มารวมกัน จนมีความหมายว่า “ความรู้ ความสามารถ และความฉลาดเฉพาะพื้นที่หนึ่งๆ ที่มีการบ่มเพาะและฟูมฟักขึ้นในพื้นที่นั้นๆ จนได้รับการยอมรับให้เป็นความรู้ประจำถิ่น” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2525, หน้า 619) ซึ่งโดยนัยยะดังกล่าว “ภูมิปัญญาท้องถิ่น” อาจหมายถึง “ภูมิปัญญาของหมู่บ้าน” ภูมิปัญญาของชาวชน * “ภูมิปัญญาของชาวบางน้ำ” หรือ ภูมิปัญญาของโคกสูง** ก็ได้ ทว่าในปัจจุบันกลับมุ่งเน้นในส่วนของ “ภูมิปัญญาส่วนบุคคล” โดยมักยึดเอาตัวบุคคลที่ประสบความสำเร็จในท้องถิ่นเป็นหลัก ทั้งๆ ที่ความจริงแล้วภูมิปัญญาที่เชื่อกันแบบนี้ อาจเชื่อถือได้แต่ด้านจิตใจ หรือศักยภาพในการแก้ปัญหา แต่ต้นเหตุแห่งกระบวนการคิดนั้นสืบค้นยาก และที่จริงก็อาจเป็นวิถีชีวิตมาช้านานแล้วมากกว่าที่จะเกิดขึ้นจากการหยั่งเห็นโดยฉับพลัน สภาพดังกล่าวนี้ทำให้โดยทั่วไป การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในปัจจุบัน เป็นการศึกษาหลักการการทำงานของตัวบุคคลไป แทนที่จะศึกษากระบวนการ และวิธีการในรูปแบบของภูมิปัญญาพื้นบ้านหรือภูมิปัญญาประจำถิ่นต่างๆ มากกว่า

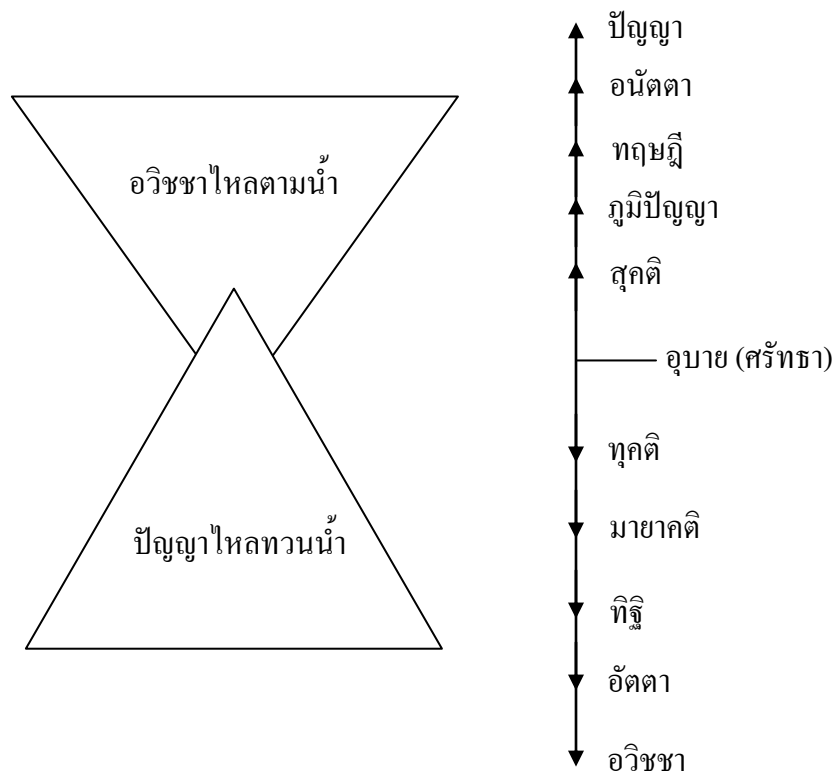
อย่างไรก็ตาม แนวทางที่ดีที่สุดในปัจจุบันก็คือ โดยสรุปภูมิปัญญาท้องถิ่นหมายถึงความฉลาดของคนในท้องถิ่น ที่มีศักยภาพในการแก้ปัญหของท้องถิ่น โดยเทคนิควิธีที่เหมาะสม อันได้รับการบ่มเพาะจากประสบการณ์ในชีวิต อีกทั้งเป็นผู้มีจิตใจดีงาม มีความฉลาดรอบรู้ มองเห็นทั้งประโยชน์และโทษของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และสามารถแยกแยะได้อย่างชัดเจนว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมกับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมเป็นเรื่องแตกต่างกัน แม้อาจดูใกล้เคียงกัน แต่ไม่ใช่เรื่องเดียวกัน ภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงไม่ปล่อยให้การเปลี่ยนแปลงทางสังคมมาครอบงำการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมเสียทั้งหมด หากแต่กลับคิดหาทางแก้ไขให้แนววัฒนธรรมชุมชนคงอยู่คู่ชุมชนอย่างยั่งยืนตลอดไป

ลักษณะที่เป็นองค์รวมของภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้น ต้องเป็นบุคคลที่รู้จักจำแนกแยกแยะ และ เป็นบุคคลที่ลึกซึ้งด้วยเหตุผล โดยไม่หลงใหลไปตามกระแสสมัยใหม่ ที่เป็นกระแสที่เป็นอันตรายต่อแนววัฒนธรรมชุมชน และเป็นอันตรายต่อคนรุ่นใหม่ที่เป็น “นักเรียน” และ “นักศึกษา” ในขณะที่กลุ่มคนรุ่นเก่าที่สร้างสังคมให้รวมเป็นหนึ่งมาจนก่อเกิดเยาวชนนั้น มีบทบาทเป็น “ครู” และ “ภูมิปัญญาท้องถิ่น” ที่มีหน้าที่บริหารจัดการเยาวชนรุ่นใหม่ ให้เรียนรู้และเข้าใจต่อแนววัฒนธรรมชุมชนที่สืบทอดมาแต่ครั้งบรรพบุรุษ เพราะแนววัฒนธรรมชุมชนนั้นแสดงความเป็นชาติ แต่ทุกภาคส่วนยอม

* แปลว่าชุมชนบนที่สูงของภาคใต้ของประเทศไทย

** เป็นภาษาอีสานแปลว่าที่เนินสูง เป็นแหล่งรวมชุมชน

เปลี่ยนแปลงตามกระแสสังคมเสียทั้งหมด จนไม่หลงเหลือแนววัฒนธรรมชุมชนประจำไว้ในชุมชน
บริบทเช่นนี้ก็อาจกล่าวได้ว่า “สิ้นความเป็นชาติ” โดยเหลือเพียงผู้คนที่ทรยศต่อมรดกของบรรพบุรุษที่
สูงค่ายิ่ง ผู้คนที่ทรยศต่อมรดกของบรรพบุรุษ และไม่เคารพในกระบวนการสั่งสอนของบรรพบุรุษ
ย่อมไม่สามารถก้าวสู่ความเจริญเพียงพอที่จะจรรโลงสังคมได้
ในอันดับต่อไปของเสนอ กระบวนการก่อเกิดของภูมิปัญญาท้องถิ่นในระบบที่ถูกต้องสมบูรณ์

ภาพประกอบ 3.1 แสดงกระบวนการก่อกำเนิดภูมิปัญญาท้องถิ่นอันถูกต้องสมบูรณ์
ที่มา (สุทธิวงศ์ พงษ์ไพบูลย์, 2547, หน้า 206)

สถานการณ์ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนชาวกะเหรี่ยงเขตชายแดนไทยและพม่า ด้านจังหวัดราชบุรี

สถานการณ์ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนชาวกะเหรี่ยงเขตชายแดนไทยและพม่าด้าน จังหวัด ราชบุรีตกอยู่ในสภาวะวิกฤต เพราะการเป็นชุมชนชาวกะเหรี่ยงชายแดนที่ยากไร้ ตั้งอยู่ในหุบเขาอันลึกลับ ซับซ้อนและทุรกันดาร ที่มีความห่างไกลจากชุมชนเมือง ทำให้แต่ละชุมชนยังยึดมั่นในวัฒนธรรมการ บริโภคแบบดั้งเดิม โดยไม่มีการประยุกต์รูปแบบวัฒนธรรมการบริโภคให้เหมาะสมกับกาลสมัย การ บำบัดการเจ็บป่วย การบำบัดปัญหาด้านสุขภาพจิตอันผิดพลาด และการตั้งถิ่นฐานอยู่ในหุบเขา ชายแดนไทยและพม่า ทำให้โรคต่าง ๆ อันเกิดจากแมลง พยาธิ และสารพิษปลอมปนในอาหารรุ่มเร้าจน ผู้คนจำนวนมากป่วยไข้ ร่างกายทรุดโทรม และอ่อนแอ ผู้คนจำนวนมากโดยเฉพาะเพศชายเสียชีวิตไป ก่อนอายุถึง 60 ปีเป็นจำนวนมากที่สุดในแต่ละปี(สัมภาษณ์นางแะ ตาโท, 2551) ที่เหลืออยู่ก็ล้วนแต่ มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตอ่อนแอด้วยเหตุที่มีโรคต่าง ๆ รุมเร้าโดยต่อเนื่อง จนสภาพสุขอนามัยใน ชุมชนชาวกะเหรี่ยงมีความน่าเป็นห่วงยิ่งในปัจจุบัน เพราะผู้คนต่างป่วยไข้ด้วยโรคต่าง ๆ เป็นจำนวน มากจนผิดปกติ ทั้งที่บางโรคไม่ปรากฏแล้วในชุมชนพื้นราบของประเทศไทย เช่น ไข้มาลาเรีย โรค อหิวาตกโรค ไข้กาฬหลังแอ่น และโรคฉี่หนู สภาพดังกล่าวทำให้มีการเสียชีวิตจำนวนมากในทุกปี

สภาพการบำบัดสุขภาพจิตที่ผิดพลาด

ชาวกะเหรี่ยงและกะเหรี่ยงในเขตแนวพรมแดนไทยและพม่า ด้านจังหวัดราชบุรี มีปัญหา สุขภาพจิตสูงในปัจจุบัน เพราะการถูกรบกวนจากกองทัพสหภาพพม่า ที่ส่งกองทหารจำนวนมาก ขึ้นมาประจำตามเขตรอยต่อตามแนวพรมแดนไทยและพม่า ชาวกะเหรี่ยงและกะเหรี่ยงต้องโยกย้ายลึก เข้ามาในเขตดินแดนของประเทศไทย คนกลุ่มนี้จึงเข้าสู่ประเทศไทยในสภาพไม่พร้อมเพราะถูก รบกวนจากกองทัพขนาดใหญ่ ทำให้เกิดการสูญเสียมหาศาล ครั้นเมื่อเข้ามาอาศัยในเขตประเทศไทย แล้ว ชาวกะเหรี่ยงและกะเหรี่ยงต้องพลัดถิ่นที่นาที่อยู่ พลัดพรากจากญาติพี่น้อง และถิ่นมาตุภูมิ ทำให้ เกิดความเศร้าโศก ทั้งนี้เมื่อเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยก็ต้องมีความทุกข์ต่าง ๆ นานา เนื่องจากปัญหา ความทุกข์ยาก ปัญหาการปรับตัวและปัญหาการพลัดพรากจากครอบครัวและญาติ ดังนั้นผู้คนจึงมี ความกลัดกลุ้ม เมื่อมีความกลัดกลุ้มและสับสน จึงมักดื่มสุราเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว (สัมภาษณ์ นางแะ บุญเลิศ, 2551) ทำให้ผู้คนในวัยต่าง ๆ นิยมดื่มสุราจนทำให้สุขภาพเสื่อมโทรม และมีการเจ็บป่วยเพราะ เมื่อดื่มสุราอย่างหนักก็ทำให้ร่างกายอ่อนแอ จนมีโรคแทรกซ้อนต่าง ๆ ทำให้เพศชายชาวกะเหรี่ยงที่ ทำงานในไร่หนังก้อยแล้ว มีภาวะป่วยไข้ โรคตับแข็ง วัณโรค โรคเสมหะอุดตันในลำคอ โรคจุลิน ในลำคอและช่องท้อง และโรคไตได้คร่าชีวิตชาวกะเหรี่ยงและกะเหรี่ยงให้สูญเสียชีวิตก่อนวัยอันควร จน

เป็นผลให้ครอบครัวต่าง ๆ ต้องสูญเสียผู้นำ บุตร-หลานเป็นกำพร้า สตรีเป็นหม้าย ชุมชนต่าง ๆ ขาดแคลนผู้นำจนไม่อาจต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับป้องกันชุมชนได้ ยังผลให้แต่ละชุมชนต้องเผชิญกับปัญหาโรคท้องร่วง โรคมาลาเรีย วัณโรค โรคเสมหะอุดตันในลำคอ โรคเล่าไข้อักเสบ และโรคจากพยาธิต่าง ๆ ผู้คนยังเจ็บป่วยและประสบปัญหาสุขภาพ โดยที่ยังไม่มีแนวทางในการรักษาที่มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลในปัจจุบัน

ชาวกะเหรี่ยงและกะเหรี่ยงในเขตชายแดนไทยและพม่าด้านจังหวัดราชบุรีต้องสร้างความรู้ความเข้าใจต่อความจำเป็นในการแก้ปัญหา ในการค้นหาทางปรับตัวต่อสังคมไทยโดยเร่งด่วน การมีสำนึกพึ่งตนเอง การสร้างการเรียนรู้ความเข้าใจต่อการอยู่ร่วมกันในสังคมไทย ซึ่งรัฐไทยได้ให้โอกาสชาวกะเหรี่ยงและกะเหรี่ยงแบบค่อยเป็นค่อยไป ชาวกะเหรี่ยงและกะเหรี่ยงควรได้เร่งรีบเรียนรู้สังคมไทยและหาทางเอาตัวรอดต่อการปรับตัวต่อสังคมไทยมากกว่าที่จะเป็นการหันไปพึ่งยาเสพติดและสุรา ซึ่งเป็นสารเสพติดที่มีผลเสียต่อสุขภาพ เนื่องจากเป็นสาเหตุของการเกิดโรคภัยต่าง ๆ รุมเร้า สร้างภาวะเสียขวัญและกำลังใจให้บุตรหลาน นับเป็นเรื่องที่เป็นบ่อนทำลายความมั่นคงของชุมชน

ความวิตกกังวลเกี่ยวกับอนาคต ความกังวลกับการไม่มีบัตรประชาชน หรือบัตรบุคคลบนพื้นที่สูง และการหวาดระแวงต่อเจ้าหน้าที่ไทยนั้น ไม่เป็นผลดีต่อชาวกะเหรี่ยงและกะเหรี่ยง กลุ่มผู้นำชุมชนควรทำหน้าที่สร้างความเข้าใจโดยเร่งด่วนว่า แม้ไม่มีบัตรใด ๆ ชาวกะเหรี่ยงและกะเหรี่ยงก็สามารถอาศัยอยู่ในชุมชนได้ตามวิถีวัฒนธรรมโดยอนุโลม เพราะพื้นที่ดังกล่าวเป็นรอยตะเข็บชายแดนที่ฝ่ายไทยเป็นฝ่ายรับผิดชอบ เพียงแต่ต้องมีการปรับตัวต่อการประกอบอาชีพ โดยควรหันมาทำการเกษตรตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน จากนั้นก็หาปลาตามลำห้วย และหนองที่มีอยู่ตามไหล่เขาต่าง ๆ ทั่วไป ส่วนการตัดไม้ส่งขายและการล่าสัตว์หายาก เช่น กวางม้า หมี เก้ง เลียงผา อ้น เม่น ค่าง กระซัง และสัตว์ขนาดใหญ่อื่น ๆ นั้นคงไม่สามารถทำได้แล้ว เพราะขัดต่อกฎหมายของประเทศไทย การล่าสัตว์หวงห้ามจะทำให้เจ้าหน้าที่จับจ้องมากขึ้น ซึ่งไม่เป็นผลดี แต่พื้นที่ป่าอันอุดมสมบูรณ์นั้น ชาวกะเหรี่ยงและกะเหรี่ยงสามารถเลี้ยงไก่และเลี้ยงเป็ดไว้ตามใต้ถุนบ้าน เพื่อใช้เป็นอาหารในชีวิตประจำวันได้ โดยที่ไม่จำเป็นต้องล่าสัตว์ป่าแต่อย่างใด เพราะการตั้งรกรากใหม่ในสังคมไทยนั้น การปรับเปลี่ยนต่อการเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมเป็นเรื่องสำคัญที่สุด (เพีย บุงการ์เทน, 2541, หน้า 22-23) ทั้งนี้ชาวกะเหรี่ยงและกะเหรี่ยงต้องตัดสินใจเลือกแนวทางบนพื้นฐานทุนทางสังคมเดิม นอกจากนี้แล้วในปัญหาอื่น ๆ นั้น ผู้นำชุมชนควรสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องกระบวนการและขั้นตอนการได้บัตรประชาชนที่ถูกต้องอีกด้วย

ผู้นำชุมชนชาวกะเหรี่ยงและกะเหรี่ยงในเขตชายแดนไทยและพม่าด้านจังหวัดราชบุรีควรได้สร้างความเข้าใจต่อครัวเรือนชาวกะเหรี่ยงและกะเหรี่ยงว่า แม้ไม่มีบัตรประชาชนก็สามารถอาศัยอยู่ในหมู่บ้านต่อไปได้ สามารถประกอบอาชีพที่สุจริตได้ และสามารถที่จะเป็นคนที่ดีได้ ครั้นต่อเมื่อมีบุตรเกิดขึ้นก็สามารถไปแจ้งผู้ใหญ่บ้านหรือกำนัน เพื่อทำหลักฐานการเกิดและเข้าสังกัดทะเบียนบ้านได้

เมื่อมีอายุเพียงพอจะทำบัตรประชาชนก็สามารถไปทำบัตรที่อำเภอได้ และต่อไปก็จะกลายเป็นคนไทย ที่สมบูรณ์ หรือแม้แต่บุตรหลานบางคนก็วิ่งไปขายแรงงานตั้งแต่ยังเล็ก เมื่อ ต่อมาได้เดินทางกลับ หมู่บ้าน และต้องการอาศัยอยู่ในท้องถิ่นนี้ต่อไป ผู้ปกครองก็สามารถติดต่อกำนันเพื่อทำการสอบประวัติ และทำหลักฐานรับรองจากฝ่ายปกครองของที่ว่าทำอำเภอที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ได้ โดยไม่เสียสิทธิแต่ ประการใด

ชาวกะเหรี่ยงและกะหรั่งในเขตพรมแดนไทยและพม่าด้านจังหวัดราชบุรีควรมุ่งพุ่มฟูกอบรม บุตรหลาน และส่งเสริมบุตรหลานเข้าสู่ระบบการศึกษาของประเทศไทย เพื่อให้ได้มีโอกาส ทาง การศึกษาสำหรับสร้างโอกาสในการหางานทำ หากบุตรหลานตั้งใจเรียนหนังสือจนสามารถสอบ เป็น ข้าราชการหรือเจ้าพนักงานของรัฐได้บิดา มารดาก็จะได้สิทธิในการรับสวัสดิการค่ารักษาพยาบาลและมี โอกาสโยกย้ายถิ่นฐานไปตามบุตรได้ และอาจมีโอกาสดังกล่าวเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ ดังนั้นปัญหาเรื่อง การไม่มีบัตรประชาชนจึงไม่ควรเป็นประเด็นสำคัญที่คอยขัดขวางการตั้งใจทำมาหากิน หรือการตั้งใจ ทำความดี เพราะสภาพโดยทั่วไปในเขตแนวพรมแดนด้านอำเภอสวนผึ้ง และอำเภอบ้านคา จังหวัด ราชบุรีก็มีความเจริญรุ่งเรืองเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ ดังจะเห็นว่าในตลาดชัยภูมิลำพวย ตลาดสวนผึ้ง และ ตลาดบ้านคา มีสินค้าต่าง ๆ มากมายและมีความเจริญเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ ชาวกะเหรี่ยงและกะหรั่ง สามารถทำมาหาเลี้ยงชีพได้อย่างมั่นคง โดยไม่มีอุปสรรคแต่ประการใด หากเพียงแต่มีความตั้งใจ ประกอบอาชีพ และตั้งหน้าเป็นพลเมืองไทยที่ดี ก็สามารถสร้างบ้านที่มั่นคงตามเชิงเขา เพื่อเป็นหลัก แหล่งถาวร ให้บุตรหลานที่ไปทำงานต่างถิ่นได้กลับมาพักผ่อน และอาศัยอยู่ได้ต่อไปตราบนานเท่า นาน

สภาพปัญหาการตั้งถิ่นฐาน

การที่ชาวกะเหรี่ยงและกะหรั่งในเขตพรมแดนไทยและพม่า ด้านจังหวัดราชบุรี มักตั้งถิ่นฐาน ตามเชิงเขา ทำให้มีปัญหาในการพัฒนาเป็นอย่างมาก เพราะเรือนชาวกะเหรี่ยงและกะหรั่งแต่ละหลัง มักแยกห่างกันออกไปไกล (สัมภาษณ์นางดา เจริญสุข, 2551) และมักอยู่ในพื้นที่อาจมีน้ำป่าไหลหลาก และแผ่นดินไหวเลื่อน อันอาจสร้างอันตรายต่อครัวเรือนได้ในฤดูฝน นอกจากนี้แล้วการตั้งบ้านเรือน ในเขตเชิงเขาทำให้มีสัตว์ป่าต่าง ๆ เช่น หมูป่า กระรอก กระแต ตะกวด เม่น และอีเห็น ออกมา ทำลายข้าวของ ตลอดจนเข้ามารบกวนห้องครัว จนไม่สามารถทำการป้องกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ชาวกะเหรี่ยงและกะหรั่งต้องเลี้ยงสุนัขจำนวนมากไว้จับสัตว์ป่าในตอนกลางคืน (สัมภาษณ์นางใจ หึงสิง, 2551) แต่สุนัขก็ทำให้บ้านเรือนชาวกะเหรี่ยงเลอะเทอะและสกปรก เพราะเรือนชาวกะเหรี่ยง ส่วนใหญ่เตี้ยและมีเสาสั้น ๆ สุนัขจำนวนมากจึงเข้าไปคลุกคลีในครัวเรือนและขึ้นไปบนบ้าน จนเกิด สภาพที่อาจทำให้เสี่ยงต่อโรคภัยต่าง ๆ รวมทั้งพยาธิที่อาจเกิดจาก สัตว์ต่าง ๆ นับว่าสภาพการตั้งเรือน

ของชาวกะเหรี่ยงมีผลกระทบต่อปัญหาสุขภาพจิตและความปลอดภัยของชาวกะเหรี่ยงและกะเหรี่ยงในเขตแนวพรมแดนไทยและพม่าอีกด้วย ชาวกะเหรี่ยงและกะเหรี่ยงควรรยกเสาบ้านให้สูงขึ้นอีกประมาณ 2 เมตร ก็จะสามารป้องกันปัญหาการรบกวนจากสัตว์ต่างๆได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การตั้งถิ่นฐานกระจัดกระจายกันออกไปตามเชิงเขาทำให้มีปัญหาในด้านการจัดการด้านสาธารณสุข และการบริหารจัดการด้านผังชุมชน ทำให้การจัดสร้างถนนเข้าสู่ชุมชนมีปัญหา นอกจากนี้แล้วแต่ละครัวเรือนมีการเลี้ยงสัตว์ทั้งวัว ควาย สุกร ไก่ สุนัข และอื่น ๆ ทำให้มูลสัตว์ไหลลงไปตามร่องน้ำโดยไม่มีการบำบัด จนลำธารและแม่น้ำหลายจุดมีสภาพสกปรกไม่เหมาะแก่การนำมาอุปโภคและบริโภค แต่ชุมชนที่อยู่ด้านล่างของแม่น้ำก็มีความจำเป็นต้องใช้น้ำในแม่น้ำสำหรับอุปโภคและบริโภค เนื่องจากไม่มีเงินซื้อโอ่งน้ำสำหรับรองน้ำฝนไว้ใช้ตลอดทั้งปี สภาพดังกล่าวทำให้เกิดอาการเจ็บป่วยอันเนื่องมาจากพยาธิและเกิดโรคท้องร่วงอย่างรุนแรงในชุมชนอยู่เป็นประจำ การขาดแคลนถึงบรรจุน้ำ การขาดความรู้ ความเข้าใจ และการไม่ได้ติดตามสื่อด้านโทรทัศน์ ทำให้ชาวกะเหรี่ยงและกะเหรี่ยงชายแดนไทยพม่า ด้านจังหวัดราชบุรีไม่ตื่นตัวต่อการปรับปรุงสภาพคุณภาพชีวิตให้เหมาะสม จนเกิดปัญหาด้านสุขภาพรุนแรงผู้คนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ดังนั้นในแต่ละปีชาวกะเหรี่ยงและกะเหรี่ยง จึงมีความจำเป็นต้องใช้เงินจำนวนมากในการรักษาพยาบาลอาการเจ็บป่วย (สัมภาษณ์ นายทิพย์เล็ก, 2550) หรือบางครั้งก็ต้องปล่อยให้ผู้ป่วยเสียชีวิตไปตามยถากรรมเพราะไม่มีเงินค่ารักษาพยาบาล สภาพดังกล่าวทำให้วงจรคุณภาพชีวิตชาวกะเหรี่ยงและกะเหรี่ยงอยู่ในวังวนของการเจ็บป่วย และยากจน โดยไม่อาจหลุดพ้นจากวงจรการเสียชีวิตก่อนวัยอันควร เป็นปรากฏการณ์ที่บ่อนทำลายชุมชนโดยต่อเนื่อง ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

การตั้งถิ่นฐานอยู่ตามเชิงเขาในระดับที่ไม่เป็นพื้นที่ปกติ ทำให้บริเวณรอบ ๆ บ้านเป็นดินโคลนตมและหุบเขา ที่มีการเลี้ยงไก่และสุนัขไว้รอบๆด้วย จึงมีสภาพการสะสมพยาธิและเชื้อโรคเป็นสภาพที่ไม่ปลอดภัยต่อการวิ่งเล่นของบุตรหลาน เพราะเมื่อผู้ใหญ่ออกไปทำงานก็จะปล่อยให้บุตรหลานคลานอยู่รอบบ้าน ซึ่งไม่ได้ปูพื้นคอนกรีต ทำให้เชื้อโรคและพยาธิต่าง ๆ เข้าสู่ร่างกายของบุตรหลานทำให้เกิดการเจ็บป่วยหรือสะสมโรคให้เกิดการเจ็บป่วยเรื้อรัง (สัมภาษณ์นายคำ วาทุ, 2550) สภาพโดยทั่วไปครัวเรือนชาวกะเหรี่ยงจึงอยู่ในสภาพที่ไม่สะอาด และไม่ปลอดภัยต่อโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ นับว่าเป็นปัญหาสำคัญที่หน่วยงานภาครัฐและเอกชนควรได้เข้ามาศึกษาสภาพความเหมาะสมเพื่อหาทางช่วยเหลือในการปรับปรุงการตั้งถิ่นฐานของชาวกะเหรี่ยงและกะเหรี่ยงให้มีความปลอดภัยต่อไป

อาการป่วยไข้และการระบาดของโรคภัยในชุมชนชาวกะเหรี่ยงและกะเหรี่ยงนั้นเป็นเพราะโดยส่วนใหญ่แล้วผู้คนไม่มีการป้องกัน ไม่เข้าใจต่อเรื่องระบบการสะสมของโรคจากพยาธิ และสารเคมี โดยปกติแล้วชาวกะเหรี่ยงและกะเหรี่ยงคอยแต่จะแก้ไขจากอาการเจ็บป่วยซึ่งส่วนใหญ่ไม่สามารถแก้ไข

ได้ ส่วนใหญ่ต้องนำผู้ป่วยส่งต่อไปตามโรงพยาบาลต่าง ๆ ทำให้เกิดความยากลำบาก และต้องเสียเงินไปกับค่ารักษาพยาบาลในแต่ละครั้งเป็นจำนวนมากอีกด้วย

ภูมิหลังชาวกะเหรี่ยง

ชาวกะเหรี่ยงโพล่งเป็นกลุ่มคนบนที่สูงกลุ่มใหญ่ที่สุดที่เคลื่อนไหวยู่ต่อเนื่องในเขตพรมแดนไทยและพม่า ด้านจังหวัดราชบุรีและกาญจนบุรี โดยมีถิ่นฐานอย่างมั่นคงมาตั้งแต่ตอนปลายสมัยกรุงศรีอยุธยา ตั้งแต่อย่างช้าที่สุดในราว พ.ศ. 2290 เพราะในพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยากล่าวถึงตำแหน่ง “ออกพระศรีสวัสดิ์” เป็นตำแหน่งขุนนางสังกัดอาณาจักรอยุธยา เมืองศรีสวัสดิ์นี้มีหลักฐานในสมัยกรุงศรีอยุธยาถือว่าเป็นเมืองของชาวกะเหรี่ยง “ออกพระศรีสวัสดิ์” จึงเป็นผู้นำชาวกะเหรี่ยงที่สังกัดกรมอาทมาตควบคุมด่านตามแนวพรมแดน แสดงให้เห็นว่าในระยะแรกนั้นมีศูนย์รวมทางสังคมอยู่ในลุ่มน้ำแคว (ในแถบพื้นที่อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรีในปัจจุบัน) สภาพการเมืองที่ผันแปรอย่างสูงในแถบสันเขาด่านาวศรี ในระหว่าง พ.ศ. 2306-2311 และสืบเนื่องมาถึง ระหว่าง พ.ศ. 2313 จนถึง พ.ศ. 2328 ทำให้ชาวกะเหรี่ยงโพล่งกลุ่มหนึ่งเคลื่อนย้ายต่อมาจนถึงลุ่มน้ำลำภาชีในสมัยรัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ แม้กระนั้นการอพยพหนีโรคภัยและอพยพแสวงโชคยังเกิดขึ้นต่อไปทั้งที่บ้านเก่ากะเหรี่ยง (ร่องรอยชุมชนโบราณตำบลด่านทับตะโก อำเภอจอมบึงในปัจจุบัน) บ้านหนองนกกระเรียน (ในเขตตำบลรางบัว อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรีในปัจจุบัน) บ้านบ่อเก่าบนและอีกหลายแห่ง จนมีการรวมกลุ่มได้อย่างมั่นคงที่บ้านส้องเมิก (หมู่บ้านแห่งความสนุกสนาน คือ บ้านสวนผึ้ง ตำบลตะนาวศรี อำเภอสวนผึ้งในปัจจุบัน) สภาพที่ราบอันกว้างขวางมีลำห้วยหลายสาย และบริเวณแอ่งแม่น้ำลำภาชีกว้างขวาง ชาวกะเหรี่ยงโพล่งจึงตั้งถิ่นฐานอันมั่นคงอยู่บ้านส้องเมิกนับเนื่องกันอยู่ช้านาน ต่อมาเมื่อคนมากขึ้นชุมชนได้แผ่ขยายไปที่บ้านทึบไ้ (คือบ้านห้วยแห้ง ตำบลตะนาวศรี อำเภอสวนผึ้งในปัจจุบัน) (สัมภาษณ์นายบุญเล็ก กังฟู, 2551) ซึ่งเป็นชุมชนใหญ่อีกแห่งหนึ่ง จากนั้นชุมชนชาวกะเหรี่ยงก็ขยายออกไปเรื่อยๆ ในเขตต้นน้ำลำภาชี จนถึงบ้านกุ่มโน้ (บ้านโป่งกระทิง) และบ้านยางหัก (ในเขตอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี) ชาวกะเหรี่ยงเหล่านี้ต่างเป็นเครือข่ายทางสังคมที่เหนียวแน่นต่อกัน

ชาวกะเหรี่ยงโพล่งนั้น มีเส้นทางอพยพจากทิศเหนือลงมาทางทิศใต้เหมือนเช่นชาวยางแดง โดยเส้นทางสำคัญคือเส้นทางสายลุ่มน้ำสาละวิน ที่เป็นแม่น้ำขนาดใหญ่ที่มีน้ำไหลเชี่ยวและไหลแรงตลอดทั้งปี โดยชาวกะเหรี่ยงเหล่านี้ต่างพึ่งพิงต่อเมืองหลักที่เป็นถิ่นบรรพบุรุษของชาวกะเหรี่ยงคือเมืองผาปูน และเมืองปะอัน * การถูกโจมตีจากกองทัพแห่งสหภาพพม่าและกองทัพของชาวไทยวน

* เมืองทั้งสองนี้อยู่ในเขตประเทศสหภาพพม่าในปัจจุบัน

ทำให้ชาวกะเหรี่ยงโพล่งแตกกระจัดกระจายกันลงมาทางทิศใต้ จนเมื่อลงมาสร้างเมืองศรีสวัสดิ์นั้น ผู้นำกลุ่มได้รับการยอมรับให้เป็นขุนนางระดับสูงในราชสำนักอยุธยา เหล่าขุนนางและบริวารได้รับราชการสนองราชสำนักอยุธยาสังกัดกรมอาทมาต ร่วมกับหัวเมืองมอญที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในเขตปลายด้านของอาณาจักรคนไทยเช่นเดียวกัน แต่ในระยะพุทธศตวรรษที่ 22-24 นั้น ราชสำนักพุกาม และราชสำนักสยาม(โดยราชสำนักอยุธยา ธนบุรี และรัตนโกสินทร์) มีการทำสงครามพยายาล้างผลาญซึ่งกันและกัน จนเกือบหล่อหลอมประวัติศาสตร์บางส่วนเข้ารวมกันได้สำเร็จ แต่การที่เป็นอาณาจักรขนาดใหญ่และมั่งคั่งทั้งคู่ก็เป็นเรื่องยากที่จะอยู่ร่วมกันได้ การต่อสู้เพื่อปลดแอกให้แก่บ้านเมืองจึงเกิดขึ้นได้ในทันทีที่มีโอกาส แม้ว่าการต่อสู้เพื่อปลดแอกทางการเมืองนำมาซึ่งการสูญเสียอย่างใหญ่หลวงก็ตาม

แม้ว่าอาจมีผู้นำชาวกะเหรี่ยงในกลุ่มน้ำลำภาชีก่อนพลั้งเล็งเฮ้ไปหลายคน แต่พลั้งเล็งเฮ้(พลั้งแปลว่าผู้อาวโสชาย) * นับว่าเป็นผู้นำชุมชนชาวกะเหรี่ยงที่ได้รับการแต่งตั้งตามระบบราชการไทยเป็นคนแรกแห่งกลุ่มน้ำลำภาชี(สุทิน สนองพันธ์, 2546, หน้า 47) และพลั้งเล็งเฮ้เองเป็นผู้นำชุมชนอยู่ช้านานจนได้รับการยอมรับจากชาวกะเหรี่ยงอย่างสูง ต่อมาผู้ที่ดำรงตำแหน่งผู้นำสืบต่อคือพลั้งเท่งดิ่ง เป็นการสืบต่อการปกครองโดยรวบรวมชาวกะเหรี่ยงในเขตเทือกเขาตะนาวศรีให้เป็นปึกแผ่นและร่วมเย็น เป็นช่วงเวลาแห่งความสุขของชุมชนชาวกะเหรี่ยงในเขตกลุ่มน้ำลำภาชี แทบจะกล่าวได้ว่าไม่มีชาวกะเหรี่ยงอาวโสคนใดที่ไม่รู้จักพลั้งเท่งดิ่ง การเป็นผู้นำที่มีความสามารถในการสร้างความสามัคคีในกลุ่มทำให้พลั้งเท่งดิ่งปกป้องคุ้มครองชุมชนชาวกะเหรี่ยงโพล่งจนเจริญเติบโตขึ้นเป็นลำดับ ประกอบทั้งพลั้งเท่งดิ่งได้แสวงหาความช่วยเหลือด้านการรักษาพยาบาลกับชุมชนเมืองราชบุรี โดยมีการตัดเส้นทางข้ามช่องเขาสน ** มาที่บ้านจอมบึง (ปัจจุบันมีฐานะเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดราชบุรี) และอาศัยเส้นทางที่คนพื้นราบได้ตัดเอาไว้เดินทางไปรักษาอาการป่วยไข้ ตลอดจนซื้อหายาและสมุนไพรหายากที่เมืองราชบุรี เพื่อนำไปเข้าสู่ศตวรรษยา สภาพดังกล่าวทำให้สามารถแก้ปัญหาไข้ป่า และโรคอหิวาตกโรคที่ระบาดอย่างหนักในฤดูแล้งได้ ผู้นำมีการรักษาสุขภาพอนามัยได้ดีขึ้นเป็นลำดับ

ต่อมา เนื่องจากรัฐไทยมีนโยบายคุมเข้มพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ และควบคุมการค้าสินค้าป่าในทุกรูปแบบ และความไม่มั่นใจในอนาคตของชุมชนในรอยตะเข็บชายแดน ทำให้ชุมชนชาวกะเหรี่ยงโพล่งยังติดต่อชุมชนค่ายทุเรียน ห้วยโปรงแห้ง ห้วยมิ บางคาญ เมืองทวาย และแม่สะมีในฝั่งประเทศสหภาพพม่า ที่ยังยืนหยัดตั้งอยู่ในลุ่มน้ำบางคาญ และแม่กษัตริย์ สภาพพื้นที่ล้อมรอบยังมีความอุดมสมบูรณ์สูงมากกว่าในฝั่งประเทศไทย นอกจากนี้แล้วก็มีการส่งลูกหลานไปตั้งถิ่นฐานเพิ่มเติมที่บ้านคานบ้านกุ่มโน (ปัจจุบันอยู่ในอำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี) และบ้านยางน้ำก๊าด และพุกาญในเขตจังหวัด

* ถ้าเป็นผู้อาวโสหญิงภาษากะเหรี่ยงคือ “พลี้ย” เทียบเท่ากับคำว่า “ย่า” และ “ยาย”

** ภูเขาที่แบ่งเขตพื้นที่อำเภอสวนผึ้งกับอำเภอจอมบึง

เพชรบุรี (ปัจจุบันอยู่ในเขตกิ่งอำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี) ทำให้ชุมชนชาวกะเหรี่ยง โพล่งแผ่ขยายออกไปทั่วลุ่มน้ำลำภาชี และห้วยยางน้ำกลัด ทุกชุมชนต่างร่วมสืบทอดสายธารแห่งประวัติศาสตร์ชนเผ่าร่วมกันมา ตั้งแต่พลั้งวะโกในลุ่มน้ำแควและสืบต่อมาถึงพลั้งเท็งคังแห่งลุ่มน้ำลำภาชี (สัมภาษณ์ นายจ๊ับ จะนุ, 2550) จากนั้นก็สันนิษฐานว่า เพื่อให้สามารถปรับตัวต่อเมืองที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ใกล้เคียง จึงได้แยกย้ายอาณาเขตกันออกไป โดยผู้นำในแต่ละกลุ่มรวมตัวกันก่อตั้งหน่วยการปกครองแตกต่างกันออกไป แต่ยังมีการติดต่อร่วมงานประเพณีกันตามวิถีวัฒนธรรมอย่างสม่ำเสมอ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ผู้นำชาวกะเหรี่ยงโพล่งแห่งลุ่มน้ำลำภาชีปกครองชุมชนชาวกะเหรี่ยงโพล่งด้วยความเอาใจใส่ และฟูมฟักวิถีวัฒนธรรม จนถึงยุคกำนันตาไม้ บุญเลิศ ก็ได้เกิดความรุนแรงทางการเมืองในลุ่มน้ำลำภาชี เพราะคนไทยพื้นราบและชาวจีนอพยพขึ้นมาตั้งถิ่นฐานเพื่อทำการกว้านซื้อที่ดิน และทำการสัมปทานโรงไม้ และเหมืองแร่ ทำให้แนวคิดในเชิงผลประโยชน์ รายได้ ของกำนัน และการใช้เงินวิ่งเต้นเรื่องบัตร และการสอบเข้าทำราชการต่าง ๆ เกิดขึ้นในชุมชนชาวกะเหรี่ยงโพล่งอย่างรุนแรง กำนันตาไม้ บุญเลิศ ไม่อาจแก้ปัญหาในชุมชนให้คลี่คลายลงได้ แต่กลับเข้าเป็นฝ่ายคนนอกซึ่งล้วนแต่เป็นกลุ่มอำนาจทุน ทำให้ความกดดันได้เกิดขึ้นในกลุ่มแกนนำชาวกะเหรี่ยงโพล่งอย่างหนัก กำนันตาไม้ บุญเลิศได้ทำการกดขี่เรื่องภาษี ทั้งยังลุ่มหลงอยู่ในความคิดเรื่องวัตถุนิยม ทำให้ชาวกะเหรี่ยงบางส่วนเห็นว่าผิดต่อธรรมเนียมประเพณีของชาวกะเหรี่ยง กำนันตาไม้จึงถูกลอบสังหารที่บ้านทุ่งแฝก นับเป็นเรื่องราวอันสะเทือนขวัญในวิถีวัฒนธรรมชาวกะเหรี่ยงโพล่งแห่งลุ่มน้ำลำภาชี อย่างไรก็ตาม เรื่องราวการลอบสังหารกำนันตาไม้ บุญเลิศ กลายเป็นปริศนาและไม่ได้รับการคลี่คลายจนกระทั่งในปัจจุบัน เพราะผู้นำคนที่สืบต่อคือกำนัน ประยูร วุฒิพานิช ได้พยายามรวบรวมชาวกะเหรี่ยงให้เป็นปึกแผ่นได้อีกครั้ง จนสภาพความรุนแรงทางการเมืองในท้องถิ่นคลี่คลายไป

หลังผ่านพ้นยุคสมัยกำนัน ตาไม้ บุญเลิศ ไปแล้ว ชุมชนชาวกะเหรี่ยงโพล่งในลุ่มน้ำลำภาชี ได้รับความสำคัญจากรัฐไทยเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ เพราะชาวไทยพื้นราบ ชาวไทยยวน และชาวจีนอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ ผลประโยชน์ในการทำเหมืองแร่ การค้าไม้ และการค้าของป่า ทำให้คนจำนวนมากอพยพเข้าสู่ลุ่มน้ำลำภาชี ที่อุดมสมบูรณ์ อันได้เป็นจุดเริ่มต้นในการกว้านซื้อที่ดินครั้งใหญ่ที่สุดของนักธุรกิจและข้าราชการฝ่ายต่าง ๆ ในพื้นที่ เพราะการซื้อที่ดินริมเชิงเขานั้นทำได้ง่าย เพียงแต่ขอให้ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านไปเป็นพยานในการชี้แนวเขตของที่ดินก็สามารถเป็นเจ้าของสิทธิในที่ดินได้ ทั้งนี้เพราะพื้นที่ในลุ่มน้ำลำภาชีอันแผ่ไพศาลนั้นชาวกะเหรี่ยงโพล่งในพื้นที่ มีการจับจองที่ดินสำหรับทำไร่คว่ำเรือนละประมาณ 15 ไร่เท่านั้น ชาวกะเหรี่ยงโพล่งต้องการให้ชาวไทยพื้นราบและชาวจีน อพยพเข้าสู่พื้นที่มาก ๆ ด้วยคาดหวังว่าจะได้ช่วยกันสร้างความเจริญให้กับท้องถิ่น และเห็นผลประโยชน์ในระยะใกล้ ๆ คือ เมื่อชาวไทยพื้นราบและชาวจีนเข้าสู่ชุมชนนั้น ได้ก่อให้เกิดการสร้างงานในกิจการต่าง ๆ ทำให้ชาวกะเหรี่ยงมีโอกาสรับจ้างหารายได้

เพิ่มขึ้น (สัมภาษณ์ นายจันทรา บุญเลิศ, 2550) ชาวกะเหรี่ยงจึงไม่มีการต่อต้านกระแสการอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานของชาวไทยพื้นราบชาวไทยยวน และชาวจีน ผลจากปรากฏการณ์ดังกล่าวทำให้บ้านตะโกกลาง บ้านห้วยผาก บ้านบ่อ บ้านห้วยคลุ่มบ้านสวนผึ้ง และบ้านห้วยม่วง กลายเป็นชุมชนของชาวไทยพื้นราบ และชาวจีนตั้งปะปนอยู่กับชุมชนชาวกะเหรี่ยงโพลงทั่วไป

เมื่อชาวไทยพื้นราบและชาวจีนตั้งถิ่นฐานจนมั่นคงแล้ว ได้เห็นช่องทางการตั้งถิ่นฐานที่มีศักยภาพ จึงส่งข่าวให้ญาติพี่น้องและเครือข่ายทางสังคมเข้ามาตั้งถิ่นฐานเพิ่มเติม เพราะราคาที่ดินราคาถูก ราคาแรงงานต่ำ และมีผลผลิตจากป่าจำนวนมากที่ใช้เป็นสินค้าขึ้นดีได้ นอกจากนี้แล้วในแม่น้ำลำภาชียังมีน้ำไหลตลอดทั้งปี เพราะความชุ่มชื้นของดินฟ้าอากาศเป็นปกติ สัตว์ป่านานาชนิดที่ใช้ล่าเป็นอาหารนั้นมีอุดมสมบูรณ์กว่าพื้นที่อื่นๆ โดยเฉพาะกวางม้า และเสี้ยนผาที่มีเนื้อรสชาติดีที่สุดนั้นมีอยู่อย่างอุดมสมบูรณ์ กลุ่มชาวไทยพื้นราบจากเมืองราชบุรี นครปฐม และสุพรรณบุรี จึงอพยพเข้าสู่อุ่มน้ำลำภาชีเป็นลำดับ ยังผลให้บริเวณที่ลุ่มเขตต้นน้ำ และบริเวณแนวเขาตะนาวศรีถูกจับจองกรรมสิทธิ์ มีการปักเขตแดนและล้อมรั้วอยู่ทั่วไป (สัมภาษณ์ นายอาทิตย์ พะจี, 2550) ในระยะหลังการจับจองไม่จำกัดอยู่แต่ในเขตลุ่มน้ำเท่านั้น แม้ในพื้นที่ลาดชันเชิงเขาก็มีการจับจองอยู่ทั่วไป สภาพการตั้งถิ่นฐานดังกล่าวนี้มีผลกระทบต่อวิถีวัฒนธรรมชาวกะเหรี่ยงโพลงเป็นอย่างยิ่ง แม้กระนั้นก็ตามกลุ่มคนพื้นราบและกลุ่มข้าราชการต่างมีการบอกต่อกันไป ถึงการจับจองที่ดินทำเลดีที่ราคาต่ำ ได้สร้างกระแสอันสำคัญให้ผู้คนหลั่งไหลขึ้นไปจับจองที่ดินและตั้งถิ่นฐานในเขตพรหมแดนไทยและพม่า

เมื่อมีกระแสกลุ่มคนจากภายนอกอพยพเข้ามากว้านซื้อที่ดิน หรือแสวงหาหนทางหารับรองเขตที่ดินจากเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น ก็ทำให้ระบบเศรษฐกิจชุมชนประสบกับความระส่ำระสาย การดำรงชีวิตประสบภาวะอึดอัดอย่างหนัก เพราะดั้งเดิมชาวกะเหรี่ยงบางส่วนที่เก็บเงินออมจากการที่บุตรหลานส่งมาให้แต่ละเดือนนั้น ซื้อควายไว้เลี้ยง โดยปล่อยให้ลูกหลานตามไล่ล่าหา และริมหนองน้ำธรรมชาติ ที่มีหญ้าอ่อนอยู่อย่างอุดมสมบูรณ์ (บือพอ, 2540, หน้า 18-19) แต่ละครัวเรือนที่มีควายจะส่งบุตรหลาน หรืออาจเป็นพ่อบ้านในบางวันติดตามไล่ฝูงควาย ขณะที่ดูแลฝูงควายก็เก็บผักป่า หน่อไม้ หน่อหวาย ต้นบุก และหากบ เขียนที่ซุกอยู่ตามริมหนองน้ำ เพื่อนำมาประกอบอาหารในตอนเย็น นับเป็นวิถีชีวิตที่ทั้งสร้างรายได้หลักจากการขายควาย และยังได้หาอาหารมาประทังชีวิตในแต่ละวัน วิถีชีวิตโดยทั่วไปกำลังจะตั้งตัวได้ กลุ่มคนไทยพื้นราบและชาวจีนก็เข้ามาจับจองและกว้านซื้อที่ดินไปเป็นจำนวนมาก ทำให้ที่ดินตามไล่ล่าหาและหนองน้ำตกไปอยู่ในเขตครอบครองของเอกชน เจ้าของที่ดินได้กั้นรั้วเขตแน่นอน เพราะฝูงควายได้ไปทำลายพืชผลที่กำลังปลูกเอาไว้ ทำให้ชาวกะเหรี่ยงประสบกับความอับจนหนทาง เพราะที่ดินที่เหลืออยู่ในปัจจุบันนั้นเป็นเขตป่าลึก ซึ่งชาวกะเหรี่ยง*ไม่สามารถเข้าไปเลี้ยงฝูงควายได้ ชาวกะเหรี่ยงจึงต้องขายฝูงควาย และบางส่วนหันไปเลี้ยงแพะแทน

* ชาวกะเหรี่ยงเท่านั้นที่มีอำนาจทุนพอจะเลี้ยงควาย ส่วนชาวกระเหรี่ยงไม่มีเงินเพียงพอที่จะซื้อควายมาเลี้ยง

เพราะการเลี้ยงแพะนั้นใช้พื้นที่น้อย แต่แพะก็ราคาถูกลง และดูแลยากกว่าการเลี้ยงควาย นอกจากนี้แล้ว กลุ่มเจ้าของที่ดินที่หวงห้ามเข้าในเขตไร่ ก็ทำให้เส้นทางในการทำมาหากินของชาวกะเหรี่ยงและกะเหรี่ยง อัครัด (สุทิน สนองพันธ์, 2550, หน้า 33-35) เพราะผักป่าที่เป็นอาหารสำคัญ เช่น มะระป่า ดอกสลิด ป่า ใบบัวบก บัวแวนแก้ว ผักแวน ผักกรูด ผักหนาม และอื่นๆอีกมากนั้น มักอยู่ในพื้นที่โล่ง และ พื้นริมหนอง ซึ่งพื้นที่ลักษณะเช่นนี้ กลุ่มคนไทยพื้นราบและชาวจีนได้เข้ามากว้านซื้อเอาไว้ทั้งหมด ทำให้แหล่งอาหารโดยธรรมชาติถูกทำลายลง สร้างภาวะอันเลวร้ายให้เกิดขึ้นในชุมชนชาวกะเหรี่ยง และกะเหรี่ยงชายแดนเป็นอย่างยิ่ง

การเข้าไปตั้งถิ่นฐานในเขตพื้นที่วัฒนธรรมกะเหรี่ยงของชาวไทยพื้นราบและชาวจีนได้ เปลี่ยนแปลงระบบความสัมพันธ์ทางสังคมของผู้คนในชุมชนชาวกะเหรี่ยงโพลง โดยมีชาวไทยพื้นราบ และชาวจีนเป็นกลุ่มชี้นำการเปลี่ยนแปลง โดยชาวไทยพื้นราบและชาวจีนนำค่านิยมของคนพื้นราบ และคนในเมืองมาเป็นธรรมเนียมปฏิบัติในการสะสมสิ่งของ การขายผลิตผลทุกอย่าง การบริโภคสิ่งของ คัดเกรด การล้อมรั้วบ้าน และล้อมรั้วที่ดิน การระมัดระวังตัวในการเข้าสมาคม รวมทั้งการหวงห้าม สิ่งของในบ้านหรือในสวน นับเป็นการเปลี่ยนแปลงระบบความสัมพันธ์ทางสังคมตามวิถีวัฒนธรรมที่เคยช่วยเหลือเอื้อเฟื้อกันในระบบเครือญาติ หรือกลุ่มเครือข่ายทางสังคมเดียวกันให้เป็นวิถีสังคมที่มีการแบ่งแยกออกเป็นส่วน ๆ โดยไม่อาจขออาหารจำพวกผัก เนื้อสัตว์ป่าและปลาต่อกันได้เหมือนในอดีต กลุ่มคนไทยพื้นราบนำเสื้อผ้า สุรา และของกินของใช้ต่าง ๆ มาขายเอากำไรแพง ๆ กับชาว กะเหรี่ยง โดยที่ชาวกะเหรี่ยงไม่มีโอกาสเข้าไปในเมืองก็ต้องซื้อสิ่งของและอาหารในร้านของคนไทย และชาวจีน ทำให้ชาวไทยพื้นราบ และชาวจีนมีฐานะร่ำรวยขึ้นท่ามกลางความขาดแคลนของชาว กะเหรี่ยง ซึ่งเป็นเจ้าของถิ่นมาตุภูมิ

การต้องพึ่งพิงร้านค้าของชาวไทยพื้นราบและชาวจีนที่เข้ามาตั้งในชุมชน ทำให้ชาวกะเหรี่ยง ต้องดิ้นรนทุกวิถีทางเพื่อหาเงินมาใช้จ่ายสำหรับซื้ออาหาร ของใช้ และขนมให้บุตรหลาน แต่หนทาง ในการหาเงินเข้าสู่ครอบครัวก็มีน้อย เพราะไม่มีที่ดินทำกิน ไร่นาขาดมิดินในเมืองใหญ่ ไม่มีบัตร แสดงตนว่าเป็นคนไทย จึงต้องดิ้นรนเข้าหาคนไทยที่มีฐานะตามแนวพรมแดนไทยและพม่า เพื่อขอ งานทำเพื่อให้ได้เงินมาใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน เนื่องจากหัวหน้าครอบครัวตัดไม้ส่งขายไม่ได้ ออกไป ล่าสัตว์ก็ผิดกฎหมาย จึงจำเป็นต้องทำงานรับจ้างประเภทแบกหามและส่งของ (สัมภาษณ์ นายเต่า กะดี, 2550) เพื่อให้ครอบครัวดำรงอยู่ได้ แต่เมื่อหาเงินมาไม่ทันใช้ก็ไปเชยด์เอาของกิน ของใช้จากร้านคน ไทยพื้นราบมาใช้จ่ายก่อน ซึ่งเจ้าของร้านก็จะคิดดอกเบี้ยค่าใช้จ่ายเพิ่มจากราคาปกติ หากไม่ชำระก็ไม่สามารถซื้อของเป็นงวดๆได้ ชาวกะเหรี่ยงจึงดิ้นรนหาเงินมาช่วยอุดหนุนร้านค้าของชาวจีนและชาว ไทยให้ร่ำรวยเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ อีกทั้งต้องนอนน้อมและยอมเชื่อฟังเจ้าของร้านค้า เพื่อการพึ่งพิง อาหาร เครื่องใช้ในยามขาดแคลน (สัมภาษณ์ นายมอโต (ไม่มีนามสกุล), 2550) เจ้าของร้านค้าใน ชุมชนนั้นมักเป็นทั้งเจ้านี่ เป็นผู้นำชุมชน เป็นนายหน้าค้าแรงงาน และเป็นหัวคะแนนให้กับ

นักการเมือง โดยเก็บค่าหัวคิวกับนักการเมือง และใช้อิทธิพลที่มีอยู่กดดันให้ชาวกะเหรี่ยงและกะหรั่ง ต้องยอมเป็นเบี้ยล่างทางการเมือง เพื่อเป็นข้อแลกเปลี่ยนเชิงผลประโยชน์ในการสร้างความอยู่รอดในชีวิตประจำวัน การมีรายได้จากการวางแผนอย่างเป็นระบบ เพียงแต่คอยเก็บเงินคอกเบี้ย คอยใช้รดรับจ้าง ส่งของไปขาย และคอยติดต่อผู้รับเหมางานก็มีเงินเข้ามามากมายในแต่ละเดือน ทำให้คนไทยพื้นราบกลายเป็น “พ่อเลี้ยง” ที่มีอิทธิพลทั้งทางสังคมและการเมืองท้องถิ่นในเขตชายแดน

การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของคนพื้นราบ

การประสบความสำเร็จในการวางแผนกว้านซื้อที่ดิน การค้าขาย การขายของผ่อนส่ง ทำให้ชาวไทยพื้นราบ และชาวจีนสามารถสร้างความร่ำรวยได้โดยง่าย เพราะลูกหนี้ในระบบที่เป็นชาวกะเหรี่ยงและกะหรั่งที่ยากจน และมักเข้ามาเสนอตัวทุกวัน ในแต่ละวันมีเป็นจำนวนมาก การกำหนดดอกเบี้ย และข้อตกลงต่างๆ ที่ต้องจ่ายดอกเบี้ยเป็นเงิน เป็นค่าแรง หรือต้องทำงานใช้แรงให้และจ่ายเป็นเงินและเป็นสินค้าไปไปด้วยพร้อมกัน หรือหากเป็นช่วงการเลือกตั้ง เหล่าลูกหนี้ชาวกะเหรี่ยงและกะหรั่งอาจต้องขอใช้ในการไปช่วยลงคะแนนตามที่เจ้าหนี้ยกหนด เพื่อเป็นการลบล้างหนี้ ที่ทำกันขึ้นโดยไม่มีหลักฐานเป็นสัญญาการกู้ยืมเงิน แต่เหล่าลูกหนี้ในระบบก็ไม่สามารถบิดพลิ้วได้ เพราะกลุ่มเจ้าหนี้ยี่ที่ร่ำรวยนั้นมีกระบวนการจัดการกับกลุ่มคนที่ยากไร้เหล่านี้ด้วยการกดดัน และใช้กระบวนการทางสังคมในลักษณะอื่นๆ ได้ไม่ยาก ตราบใดที่ชาวกะเหรี่ยงและกะหรั่งไม่สามารถออกไปทำมาหากินยังพื้นที่อื่นได้ ชาวกะเหรี่ยงและกะหรั่งที่ยากไร้ก็ต้องสยบยอม และจงรักภักดีต่อกลุ่มเจ้าของร้านค้า และกลุ่มเจ้าหนี้ยี่ โดยยอมให้เป็นเสมือนญาติผู้ใหญ่ประจำตระกูล ต้องยอมรับใช้ทุกอย่าง ทั้งๆ ที่โดยปกติก็ต้องขอใช้ในการเป็นหนี้เป็นเงิน และดอกเบี้ยในราคาสูงอยู่แล้ว แต่ชาวกะเหรี่ยงและกะหรั่งก็ไม่อาจแสวงหาหนทางหลุดออกไปจากการต้องกู้เงินในระบบได้ เพราะไม่มีที่ดิน ไม่มีบ้านที่จะนำไปค้ำประกันสัญญาในการจำนอง หรือจำนำในระบบที่ถูกต้องเหมือนเช่นคนไทยทั่วไป เมื่อบางช่วงที่เกิดการขาดแคลนอย่างหนัก จึงจำเป็นต้องกู้เงินดอกเบี้ยสูงไปใช้แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าอย่างไม่มีโอกาสอื่นใด ให้เป็นทางเลือกในการแก้ปัญหา

เมื่อกลุ่มคนไทยพื้นราบและชาวจีนมีความร่ำรวยขึ้น ก็มีการส่งบุตรหลานเข้าสู่การเป็นนักการเมืองท้องถิ่น โดยอาศัยเครือข่ายฐานอำนาจทางการเมืองชาวกะเหรี่ยงและกะหรั่ง ทำให้คนไทยพื้นราบและชาวจีนได้มีตำแหน่งทางการเมืองที่องค์กรการปกครองท้องถิ่นต่างๆ ที่สามารถใช้ตำแหน่งหน้าที่สร้างการยอมรับ อีกทั้งยังสร้างเครือข่ายการลงทุนออกไปโดยกว้างขวางอีกด้วย (สัมภาษณ์ นายสุรเชษฐ์ ใ้วถาวร, 2550) สภาพดังกล่าวทำให้มีชาวไทยพื้นราบและชาวจีนตั้งหลักปักฐานที่บ้านบ่อ บ้านตะโกล่าง บ้านผาปก บ้านชฎป่าหวาย บ้านท่าเคย และชฎหนองหมี่ ซึ่งเป็นชุมชนขนาดใหญ่ ชุมชนเหล่านี้ได้กลายเป็นเขตถิ่นฐานของชาวไทยพื้นราบและชาวจีน จนผลักดันให้เกิดตลาดขนาด

ใหญ่ และหน่วยงานราชการต่างๆเป็นทำเลที่กลายเป็นเมืองที่มีความเจริญเติบโตโดยต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน

ชาวจีน และคนไทยพื้นราบในเขตชายแดน มีการติดต่อนักการเมืองในระดับจังหวัด เพื่อใช้เป็นข้อแลกเปลี่ยนในการแสวงหาผลประโยชน์ในกระบวนการเลือกตั้ง เพราะมีจำนวนเสียงในการควบคุมเป็นจำนวนมาก ประกอบทั้งนักการเมืองในตัวจังหวัดที่ออกมาหาเสียงในเขตชายแดนนั้น ไม่สามารถจะพูดเป็นภาษากะเหรี่ยงและกะหรั่งได้ จึงต้องพึ่งพิงคนไทยพื้นราบ และชาวจีนที่มีฐานะในท้องถิ่นทำการติดต่ออีกทอดหนึ่ง และเพื่อสร้างความมั่นใจด้านคะแนนเสียง นักการเมืองในระดับจังหวัดและนักการเมืองท้องถิ่นได้พยายามช่วยเหลือให้ชาวกะเหรี่ยงจำนวนหนึ่งมีบัตรประชาชนในกระบวนการต่างๆ ซึ่งบางครั้งก็เหมือนเป็นการให้โอกาสคนยากจน แต่ในอีกด้านหนึ่ง หากไม่มีกระบวนการที่น่าเชื่อถือแล้ว การออกบัตรประชาชนจากการวิ่งเต้นนั้น ส่วนหนึ่งก็เพื่อให้สามารถใช้เป็นฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆที่เป็นปัญหาประจำถิ่นอยู่ในปัจจุบัน

เมื่อชาวไทยพื้นราบ และชาวจีนวิ่งเต้นเข้าสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มากกว่าชาวกะเหรี่ยงและกะหรั่งแล้ว ผู้นำชาวไทยพื้นราบและชาวจีนได้ร่วมมือกันสร้างกระบวนการรักษาอำนาจ และสร้างภาพกระบวนการพัฒนาที่ใช้สังคมเมืองเป็นต้นแบบ เพื่อชี้ให้ชาวกะเหรี่ยงและกะหรั่งเห็นว่าการปกครองและการบริหารอำนาจไม่ใช่เรื่องง่าย และไม่ใช่วิถีวัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยงและกะหรั่ง หากแต่รูปแบบตามโครงสร้างของสังคมเมือง ทั้งที่ไม่เข้าใจแนวทางเช่นนั้นทั้งหมดก็ตาม เพราะไม่เช่นนั้นจะเรียกว่าองค์กรการปกครองท้องถิ่นด้วยเหตุใด ก็ด้วยเหตุที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละท้องถิ่นต้องมีรูปแบบ เนื้อหา และทิศทางกำหนดนโยบายให้เหมาะสมกับอัตลักษณ์ของท้องถิ่นได้ อย่างไรก็ตาม เมื่อสัดส่วนผู้นำชาวไทยพื้นราบและชาวจีนมีมากกว่าจึงสามารถชี้นำและกำหนดทิศทางการบริหารองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นได้ โดยมีการคัดทานและได้แย่งน้อยและก็อยู่ในสภาพที่ขาดพลังจะคัดทานให้เป็นผล

ผู้นำชาวจีนและชาวไทยพื้นราบได้ใช้กระบวนการพัฒนาเป็น “อำนาจ” ในการจัดสรรนโยบายและสาธารณูปการ ตามความเข้าใจของเหล่าผู้ปกครอง มาตรการอันนี้ได้สร้างรูปแบบที่สร้างเงื่อนไขต่อการสยบยอมอยู่ภายใต้อิทธิพลทางสังคมเหล่าผู้นำ ที่โดยส่วนใหญ่กระบวนการพัฒนาชุมชนชายแดนมักจบลงด้วยข้อข้องใจของชาวบ้าน ที่ไม่ค่อยได้รับความสำคัญให้มีส่วนร่วม ประกอบทั้งผลงานของกระบวนการใช้อำนาจนั้นก็มิปราศจากเชิงประจักษ์ เช่น การสร้างถนนลาดยางครึ่งสาย การวางสายไฟฟ้าไปไม่สุดซอย การวางท่อประปาไม่ทั่วถึง การไม่จัดสรรงบประมาณด้านกีฬาแก่เยาวชน โดยอ้างว่าเป็นเพียงความต้องการของวัยรุ่น (สัมภาษณ์นายปทุมพงษ์ มุ่นพลาย, 2551) ทุกอย่างสนองตอบผู้ใหญ่ ผู้มีอิทธิพล และเหล่าผู้นำ ทำให้วัยรุ่นในชุมชนแข็งขันและไม่เชื่อฟัง ทั้งยังมีปฏิกริยาในทางลบต่อการปกครองส่วนท้องถิ่น เพราะตามหลักนิติศาสตร์ เยาวชนอายุ 17-18 ปีนั้นสามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองได้แล้ว สภาพดังกล่าวทำให้เด็กและเยาวชนอยู่ในภาวะเร่ร่อน และ

มั่วสุม เพราะองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ให้ความสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สภาพดังกล่าวทำให้กลุ่มวัยรุ่นไม่ภูมิใจในบ้านเกิด ต่างละทิ้งถิ่นไปหางานทำต่างถิ่น ส่วนที่ยังคงอยู่ในชุมชนก็เตร็ดเตร่ไปมาอย่างไร้จุดหมาย นับเป็นการสูญเสียศักยภาพของทรัพยากรบุคคล ที่จะเป็นความหวังสำคัญของชุมชนในอนาคตต่อไป

แม้ว่าผู้นำชาวจีนและชาวไทยพื้นราบจะมีกระบวนการบริหารอำนาจในการปกครองส่วนท้องถิ่นไปในทิศทางใด แต่กระบวนการสืบสานอำนาจและผูกสัมพันธ์กับกลุ่มผลประโยชน์ก็ได้เกิดขึ้นอย่างมีเป้าหมายชัดเจน กลุ่มผู้รับเหมาก่อสร้าง เจ้าของตลาดสด กลุ่มผู้นำชุมชน ข้าราชการท้องถิ่น กลุ่มพ่อค้าข้ามพรมแดน ดำรวจตระเวนชายแดน ทหารพราน ร้านค้าต่างๆ ได้รับการจัดสรรผลประโยชน์ที่เอื้อต่อข้อตกลง ประกาศขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น การช่วยบริจาค การรับรองการเปิดซองประมูล การจองสินค้าจากเอเยนต์การค้าบางแห่ง ตลอดจนผู้นำองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นกระทำการค้าขายไปด้วยอีกทาง โดยผ่านภรรยา พ่อตา และบุตร โครงการขายการดำเนินธุรกิจได้เกิดขึ้นต่อเนื่อง จนนำไปสู่การเกื้อกูลผลประโยชน์ต่อกันและกัน ทั้งนี้เหล่าผู้นำองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นต่างก็มุ่งหวังพึ่งพิงการได้รับคะแนนเสียงในการเลือกตั้งในสมัยต่อไป การสร้างเครือข่ายการควบคุมระบบเสียงจึงไม่ยากเย็นในชุมชนชายแดน โดยที่กลุ่มคนในพื้นที่นั้นคือ อำนาจทุน และคืออำนาจในการผูกโยงเครือข่ายทางสังคมที่กว้างขวางและมีหน้ามีตา ทั้งนี้เพราะงานสมาคมต่างๆ ในตัวอำเภอก็ต้องช่วยค่าของในงานเป็นจำนวนไม่น้อย หากช่วยน้อยแล้วนอกจากจะไม่สร้างความนิยมแล้ว ยังเป็นผลเสีย ที่เหล่าประชาคมท้องถิ่นมองว่าเป็นบุคคลไม่กว้างขวาง ไม่มีฐานะและไม่เสียสละต่อส่วนรวม ซึ่งภาพลักษณ์เช่นนี้จะทำให้ไม่ได้รับความนิยมนำเป็นผู้นำทางการเมือง ในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ขณะที่กลับกลายเป็นการสร้างฐานอำนาจของเหล่าพ่อเลี้ยงชายแดน ที่กลายเป็นผู้ทรงอิทธิพลในพื้นที่ในเขตชายแดน

การสร้างฐานอำนาจของพ่อเลี้ยงชายแดนดำเนินไปตามบริบทที่ไม่ยากนัก เพราะหากเพียงเข้าสู่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นได้แล้ว ชาวกระเหรี่ยงและกะเหรี่ยงทั้งหลายต่างมีความเกรงใจและพร้อมที่จะอุทิศแรงงานในไร่ให้โดยไม่คิดค่าตอบแทน เพียงแต่ต้องรับรองสถานะ และหาที่อยู่ให้พักพิงพอที่จะอยู่ได้ นอกจากนี้แล้วก็จะมีคนยากจนจำนวนมากเข้าไปขอกู้เงินไปใช้จ่ายด้วยความจำเป็น การให้กู้เงินเล็กน้อย แต่จะได้ฐานเสียงในการเลือกตั้งต่อไปตลอด นับเป็นการสร้างฐานทางการเมืองที่ไม่ต้องลงทุน นอกจากนี้แล้ว กลุ่มพ่อค้าที่ดินมักติดต่อการซื้อที่ดินจากนักปกครองส่วนท้องถิ่น เพราะนักปกครองส่วนท้องถิ่นรู้จักพื้นที่ดีที่สุด อีกทั้งยังเป็นผู้ที่กุมความลับในการกำหนดนโยบายพัฒนาพื้นที่ไปในเส้นทางใด หากเพียงแต่มีการกำหนดการสร้างถนนลาดยางไปตามหุบเขาใด ที่ดินก็จะมีราคาสูงขึ้นหลายเท่าตัว และเมื่อมีการขายที่ดิน(แถบชายแดนนั้นซื้อกรรมสิทธิ์ครอบครอง-บท. 1) ผู้นำชุมชนและผู้นำท้องถิ่นก็จะได้อำนาจหน้าจำนวนมากเป็นรายได้ที่ผู้ซื้อที่ดินมอบให้ด้วยความเสนาหา นอกจากนี้แล้วเหล่าผู้นำชุมชนและนักปกครองสามารถแสวงหารายได้โดยไม่ยากนัก

เช่น ตามแนวป่าเสื่อมโทรมนั้น มีต้นมะค่า มะค่าแต้ พะยูงและไม้แดงยืนตายซากจากไฟป่าอยู่เป็นจำนวนมาก ต้นไม้ปลายไร่และเชิงเขาที่ถูกไฟป่าเผาให้ตายซากเหล่านี้ มักเป็นปัญหาในการตีความของเจ้าหน้าที่ป่าไม้ เพราะไม้ขนาดใหญ่เหล่านี้ แม้จะตายซากแล้ว แต่เนื้อไม้ยังดีเป็นปกติ แต่การประสานงานเพื่อขอความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำให้ผู้นำชุมชนและนักปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถชนไม้มาขายเป็นแผ่นแล้วนำไปสร้างบ้าน คิดเป็นมูลค่ามหาศาลได้ ปรากฏการณ์เหล่านี้ ทำให้กลุ่มผู้นำชุมชนและนักปกครองท้องถิ่นมีฐานะร่ำรวยขึ้นโดยรวดเร็ว

ความเสื่อมของภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนชาวกะเหรี่ยง

ชุมชนชาวกะเหรี่ยงและกะเหรี่ยงเกิดความเสี่ยงด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นมากผิดปกติ กว่าชุมชนทั่วไป จนสภาพชุมชนนั้นขาดแคลนภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้ชุมชนถูกชักนำการเปลี่ยนแปลงโดยคนพื้นราบที่เข้ามากำหนดกฎเกณฑ์ให้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามสังคมเมือง ปรากฏการณ์ดังกล่าวทำให้ชุมชนขาดแคลนเกราะป้องกันปัญหาในด้านต่าง ๆ ผู้คนสับสนและไม่มั่นใจในวิถีวัฒนธรรมดั้งเดิม ยังผลให้ผู้คนหันไปนิยมลัทธิวัตถุนิยมตามสังคมเมือง จนได้เป็นภาวะกระตุ้นให้มีการขายที่ดิน การอพยพละทิ้งถิ่น และการยอมเป็นเครือข่ายแรงงานให้กับคนพื้นราบ เพียงเพื่อต้องการเงินมาใช้จ่ายในแต่ละวัน สภาพของการหันไปนิยมเงินตรามากเกินไป และการอพยพละทิ้งถิ่นไปหางานทำที่อื่น ๆ ทำให้สภาพภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนชาวกะเหรี่ยงและกะเหรี่ยงในเขตชายแดนไทยและพม่าไม่ได้รับการสืบทอดและฟูมฟักอย่างต่อเนื่อง (สัมภาษณ์ นายสมหมาย พุดกล้า, 2549) เพราะชาวกะเหรี่ยงและกะเหรี่ยงไม่เล็งเห็นความสำคัญ จึงไม่ให้ความสำคัญกับกระบวนการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกัน ส่วนใหญ่ต่างใช้เวลากับการหาเงินและสะสมทรัพย์สินตลอดเวลา ยังผลให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวกะเหรี่ยงเกิดความเสื่อมโทรมลงไปเป็นลำดับในปัจจุบัน

สาเหตุสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนชาวกะเหรี่ยง และกะเหรี่ยงในเขตแนวพรมแดนไทยและพม่า น่าจะมีสาเหตุมาจากการสงครามตามแนวพรมแดนไทยและพม่าระหว่างปี พ.ศ. 2528 – 2541 การแตกสลายของเครือข่ายทางสังคมชาวกะเหรี่ยงในเขตประเทศไทย ล้วนแต่เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนชาวกะเหรี่ยงและกะเหรี่ยงในเขตพรมแดนไทยและพม่าเสื่อมโทรมจนอยู่ในสภาพวิกฤต ส่งผลให้ชาวกะเหรี่ยงและกะเหรี่ยงตามแนวพรมแดนไทยและพม่ายอมรับวัฒนธรรมไทยภาคกลางรวดเร็วเกินไป วิถีชุมชนโดยทั่วไปจึงประสบภาวะสับสนระหว่างแนวทางตามวิถีดั้งเดิมกับบางส่วนที่มุ่งรับวัฒนธรรมใหม่ ที่มีลักษณะแปลกแยกกับวิถีวัฒนธรรมเก่าโดยสิ้นเชิง ทำให้บริบทภายในชุมชนเกิดความอ่อนแอและขาดพลังต่อรองกับชุมชนภายนอกในปัจจุบัน

การสงครามตามแนวพรมแดนไทยและพม่าระหว่างปี พ.ศ. 2528 – 2541 เป็นเพราะกองกำลังแห่งสหภาพพม่ามียุทธศาสตร์ที่ต้องการกวาดล้างกองกำลังกะเหรี่ยงอิสระตามแนวพรมแดนไทย

และพม่า ทำให้ความรุนแรงทางการเมืองส่งผลกระทบต่อชุมชนชาวกะเหรี่ยงและกะเหรี่ยง เพราะทหารกองกำลังกะเหรี่ยงอิสระมักหลบซ่อนอยู่ในเขตติดต่อกับชุมชนชาวกะเหรี่ยง และต้องอาศัยเครือข่ายทางสังคมชาวกะเหรี่ยงและกะเหรี่ยงในการซื้ออาหารและยา (สัมภาษณ์ จสท.ศิลป์ ศรีกวัด, 2550) และตลอดจนส่งข่าวการเคลื่อนไหวของฝ่ายพม่า ทำให้กองทัพแห่งสหภาพพม่าใช้เป็นเหตุผลในการโจมตีชุมชนชาวกะเหรี่ยง และกะเหรี่ยงด้วย การโจมตีชุมชนชาวกะเหรี่ยงและยังรื้อถอนชุมชนแบบถอนรากถอนโคน ทำให้เกิดการขัดแย้งและต่อสู้ เพื่อปกป้องมาตุภูมิ กลุ่มชายฉกรรจ์จำนวนมากในชุมชนต้องเสียชีวิตและพิการ ทำให้แกนนำภูมิปัญญาท้องถิ่นจำนวนมากถูกสังหารไปในสงครามตามแนวพรมแดนในระหว่างปี พ.ศ. 2528 — 2541 นอกจากนี้แล้วการทำลายชุมชนแบบถอนรากถอนโคนก็ทำให้ยาสมุนไพร เทคโนโลยีพื้นบ้าน เครื่องมือ เครื่องใช้ที่สะสมมากกว่า 300 ปีสูญหายไปทั้งหมด ปรากฏการณ์เหล่านี้เกิดขึ้นพร้อมกับการสูญเสียบุคคลที่เป็นต้นคิด จึงทำให้กระบวนการของภูมิปัญญาชาวกะเหรี่ยงได้สูญสิ้นไปด้วย จากการก่อการของกองทัพที่มีแสนยานุภาพสูง การสงครามในพื้นที่รอยตะเข็บพรมแดนไทยและพม่าที่มีการสังหารกลุ่มแกนนำชุมชนชาวกะเหรี่ยงและกะเหรี่ยง และหากยังก่อให้เกิดการอพยพโยกย้ายจนมีการพลัดพราก และสูญเสีย (สัมภาษณ์ นายทีสุด (ไม่มีนามสกุล), 2550) ทำให้การสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นขาดสะบั้น องค์ความรู้ที่เหลืออยู่ก็แตกแยกกันออกเป็นส่วนๆ ชาวกะเหรี่ยงและกะเหรี่ยงขาดโอกาสในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ต่อยา กระบวนการค้นหายาสมุนไพรในป่าสูญหายไป เทคโนโลยีพื้นบ้านที่เป็นเครื่องมือต่าง ๆ เช่น เครื่องปั่นด้าย เครื่องมือทอผ้า เครื่องมือทำสีย้อมผ้า เครื่องมือผลิตมิด จอบและเสียม ตำรายาต่างๆ เครื่องมือบดยาสูญหายไปในการสู้รบ ผู้คนจำนวนมากล้วนแตกตื่นหนีเอาตัวรอดเข้าสู่รอยต่อพรมแดนของประเทศไทย เมื่อมีปัญหาด้านการเจ็บป่วยก็ได้พากันไปหาแพทย์สมัยใหม่ตามแนวปฏิบัติที่คนไทยแนะนำ ทำให้สำนักในการพึ่งตนเอง ด้านการรักษา พยาบาล ด้านเทคโนโลยีพื้นบ้านและด้านอื่น ๆ เสื่อมโทรมลงเป็นลำดับ สภาพดังกล่าวทำให้สำนักแห่งการพึ่งตนเอง การใช้เวลาผลิตตามวิถีวัฒนธรรมและการสร้างรายได้ในชุมชนได้ขาดสะบั้นไปด้วย ผู้คนทั้งหลายต่างพึ่งพิงการเข้าหาของป่าและล่าสัตว์เป็นงานหลัก ซึ่งล้วนแต่เป็นหนทางการดำเนินชีวิตที่ไม่ยั่งยืนแต่ประการใด เพราะการกระทำความดังกล่าวเป็นสิ่งต้องห้าม และผิดกฎหมายอย่างหนักในสังคมไทย

แม้ว่าชาวกะเหรี่ยงและกะเหรี่ยง ส่วนใหญ่ยังมีความชำนาญในการล่ากวางม้า(เป็นกวางชนิดหนึ่งที่เป็สัตว์ประจำถิ่นแห่งเทือกเขาตะนาวศรี) เก้ง หมี เสี่ยงผา กระรอก กระต๊อ อ้น เม่น และสัตว์ป่าอื่น ๆ ที่อาศัยอยู่ตามสันเขาตะนาวศรีแต่สำหรับประเทศไทยนั้น เจ้าหน้าที่ป่าไม้และกลุ่มอนุรักษ์เขาระโงมแห่งอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ต่าง ถือว่าการล่าสัตว์ป่าเป็นสาเหตุสำคัญของการลดลงของสัตว์ป่า และเป็นสาเหตุของป่าเสื่อมโทรมไปด้วย ทำให้ต้องมีการจับตาดูแลกลุ่มผู้ลักลอบล่าสัตว์ โดยเข้มงวดอยู่ตลอดเวลา ผลดังกล่าวทำให้ชาวกะเหรี่ยง และกะเหรี่ยงจำนวนมากถูกเจ้าหน้าที่จับกุม จนต้องมีการสูญเสียเงินจำนวนมากในการวิ่งเต้นคดี สภาพดังกล่าวทำให้เกิดความอึดอัดและอดอยากอย่าง

หนัก เพราะสภาพวิถีชีวิตที่เคยปฏิบัติกันได้รับการห้ามปราม และได้รับการดำเนินการทางคดี อันเป็นกระบวนการที่พรากรุ่นนำครอบครัวที่เป็นผู้นำความอยู่รอดไปคุ้มกัน จนบุตรหลานที่อยู่เบื้องหลังได้รับความยากลำบากอย่างแสนสาหัส เพราะอาหารและยาแต่ละครั้งที่หามาได้นั้น ผู้เป็นพ่อเป็นผู้รับภาระเกือบทั้งหมดในสังคมวาระเหียงและกะหรั่ง

ในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาศักยภาพระบบตลาดท้องถิ่นตามแนวพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในชุมชนชาวกะเหรี่ยง ตำบลตะนาวศรี อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ของสุทิน สนองฝัน และคณะ (สุทิน สนองฝัน และคณะ, 2548, บทคัดย่อ) ค้นพบว่าความจริงชาวกะเหรี่ยงและกะหรั่งในชุมชนแถบตำบลตะนาวศรีอาศัยอยู่ร่วมกันมากกว่า 100 ปี กลุ่มคนเหล่านี้ประสบกับความอัตคัดมาโดยต่อเนื่อง เพราะโดยวิถีวัฒนธรรมกลุ่มชนแห่งนี้อาศัยเขาตะนาวศรีแล้ว กลุ่มคนเหล่านี้ไม่ใช่กลุ่มคนที่มีความโลภ ดังนั้นไม่ว่าสถานการณ์รอบๆชุมชนจะเปลี่ยนไปตลอดเวลา แต่ในระยะแรกๆกลุ่มคนเหล่านี้ก็ยังยึดมั่นอยู่ในวิถีวัฒนธรรม มักน้อย และรักสันโดษโดยหลักปรัชญาแห่งพุทธศาสนา(สัมภาษณ์ นางจอพอตือ, 2549) แต่ต่อมาเมื่อกระแสสังคมมีการเปลี่ยนแปลงมาก ๆ อยู่โดยต่อเนื่อง ชาวกะเหรี่ยงและกะหรั่งในตำบลตะนาวศรีก็มีปัญหาด้านการปรับตัวต่อเปลี่ยนแปลงของกระแสรวมเร็วทางเศรษฐกิจเป็นหลัก หรือที่เรียกว่า “กระแสโลกาภิวัตน์” สภาพดังกล่าวทำให้ความยากจนรุนแรง การถูกคุกคามถิ่นที่จากคนพื้นราบ การเผชิญกับกฎหมายใหม่ ๆ เกี่ยวกับข้อห้ามเข้าป่า ล่าสัตว์ หรือให้ออนบ้านออกจากป่าได้นำไปสู่การเผชิญหน้ากับเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างรุนแรง การอยู่ท่ามกลางปัญหาดังกล่าว จึงเป็นเรื่องยากที่จะดำรงชีวิตอยู่ในวิถีวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมให้เป็นปกติ

การเผชิญกับกฎหมายข้อห้ามของเจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยทำให้ชาวกะเหรี่ยงส่วนใหญ่ไม่มีอาชีพ ไม่มีหนทางไป เพราะไม่มีสิทธิในที่ดินทำกินจึงมีการลักลอบงัดที่ดินทำไร่ได้บ้างตามป่าลึก แต่ไม่เพียงพอกับจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น ประกอบทั้งไม่สามารถล่าสัตว์มาประกอบอาหารได้ทำให้ขาดแคลนอาหารประเภทโปรตีนและไขมัน ส่งผลให้สภาพสุขภาพของผู้นั้นในชุมชนประสบปัญหาผู้นั้นป่วยไข้และขาดอาหาร จนอยู่ในลักษณะผอมแห้ง ส่วนใหญ่มีรูปร่างแคระแกร็น ร่างกายโตไม่ได้ตามเกณฑ์มาตรฐาน อีกทั้งมีโรคต่างๆ แทรกซ้อนอยู่ทั่วไป นอกจากนี้แล้วในชุมชนชาวกะเหรี่ยงก็มีสภาพที่ทารกเสียชีวิตอยู่เป็นจำนวนมาก(สัมภาษณ์ นางเดือน บัวแก้ว, 2550) สภาพดังกล่าวทำให้โรคร้ายและโรคระบาดจากแมลงและพยาธิคร่าชีวิตผู้นั้นให้ ตายก่อนวัยอันควร จนทำให้ขาดแคลนผู้ใหญ่และคนชราที่จะพุ่มพิทักษ์ปัญหาท้องถิ่นในชุมชน คนชราส่วนใหญ่ที่เหลืออยู่ก็เป็นกลุ่มหญิงหม้ายที่มีทุกข์โศก มีโรคประจำตัว มีชีวิตอยู่ท่ามกลางการรุมเร้าของโรคต่างๆ จนไม่สามารถจะใช้ชีวิตตามปกติได้ทำให้ไม่สามารถพัฒนาประสบการณ์แก้ปัญหาในขั้นสูงได้ เมื่อมีปัญหาจึงต่างหวังพึ่งพิงกลุ่มคนไทยพื้นราบที่มีประสบการณ์ในการแก้ปัญหา และดูเหมือนว่าจะมีวิถีชีวิตที่สุขสบาย ไม่มี

ภาวการณ์เจ็บป่วยแทรกซ้อน ชาวไทยพื้นราบมีรูปร่างสูงโปร่ง และมีสุขภาพแข็งแรง สมาชิกในครอบครัวมีความสุขและความอบอุ่นทั่วหน้า

ความเสื่อมโทรมของระบบภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนชาวกะเหรี่ยง

สาเหตุสำคัญที่ทำให้สภาพการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนชาวกะเหรี่ยงในอำเภอสวนผึ้งขาดตอน คือ การเกิดสงครามชิงพื้นที่ในเขตรอยตะเข็บชายแดนไทยและพม่า การเกิดโรคระบาดจากพยาธิ และแมลงในเขตแนวพรมแดนไทยและพม่า การล่มสลายของชุมชนชาวกะเหรี่ยงและกะหรั่งในเขตชายแดน สาเหตุเหล่านี้ล้วนแต่มีส่วนอย่างสำคัญที่ทำให้การสืบทอดกระบวนการของภูมิปัญญาท้องถิ่นขาดตอน องค์ความรู้ท้องถิ่นแตกสลายออกเป็นส่วน ๆ จนยากแก่การเชื่อมโยงสู่กระบวนการแก้ปัญหาในชุมชน ประกอบทั้งกลุ่มคนอาวุโสของหมู่บ้านเสียชีวิตก่อนวัยอันควรเป็นจำนวนมาก ปล่อยให้คนหนุ่มสาวรุ่นใหม่เผชิญกับปัญหาทางเศรษฐกิจอย่างหนัก ความขาดแคลน และความอึดอัดประกอบทั้งข้อจำกัดของพื้นที่ ทำให้คนหนุ่มสาวอพยพออกจากท้องถิ่นไปหางานเป็นกรรมกรในรูปแบบต่าง ๆ เช่น คนงานก่อสร้าง คนงานส่งของ คนใช้ในบ้าน จ้างกึ่งในเรือตักเก เด็กบริการตามร้านอาหารโอเค และอื่น ๆ อีกมาก (สัมภาษณ์ นางปิเด จอบู, 2550) ทำให้สภาพเครื่องใช้ในชุมชนแตกสลาย ไม่อาจกลับมาอาศัยอยู่ในชุมชนอย่างเป็นปึกแผ่นได้ ปัญหาต่าง ๆ ไม่ได้เกิดขึ้นแต่เฉพาะชุมชนเท่านั้น หากยังลุกลามไปถึงสภาพคุณภาพชีวิตของบุตรหลานชาวกะเหรี่ยงและกะหรั่งอีกด้วย

การเกิดสงครามชิงพื้นที่ในรอยตะเข็บชายแดนไทยและพม่า ระหว่างกองทัพรัฐบาลแห่งสหภาพพม่ากับกองทัพกลุ่มกะเหรี่ยงอิสระในเวลาต่อเนื่องกันกว่า 30 ปี ทำให้เกิดการสังหารและจับกุมผู้นำชาวกะเหรี่ยงและกะหรั่งในรอยตะเข็บพรมแดนไทยและพม่า ยังผลให้เกิดการสูญเสียชีวิตบุคคลที่เป็นผู้นำทางความคิดและภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยต่อเนื่อง ทำให้เกิดผลกระทบต่อวิถีการสืบทอดความรู้ท้องถิ่นด้านยาสมุนไพร ด้านเทคโนโลยีพื้นบ้าน ด้านการสืบทอดคติชนวิทยา ด้าน การรักษาด้วยกระบวนการอื่น ๆ ในแบบดั้งเดิมที่ไม่ใช่ยา เช่น การเหยียบตามร่างกาย การทำคลอด และการใช้พิธีกรรมบำบัดผู้ป่วยทางจิต เป็นอาทิ (สัมภาษณ์ นางมณี ทองสุก, 2550) สภาพดังกล่าวทำให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวกะเหรี่ยงประสบกับความเสื่อมโทรมลงเป็นลำดับ จนถึงขั้นอยู่ในภาวะวิกฤตในปัจจุบัน

การเกิดโรคระบาดและพยาธิในพื้นที่ชุมชนชาวกะเหรี่ยงก็พบว่า มีผลต่อความเสื่อมโทรมด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน เพราะมีแมลงวันป่า และแมลงอื่น ๆ นำโรคร้ายเข้ามาแพร่ระบาดในฤดูฝน ประกอบทั้งชุมชนที่ก่อตั้งขึ้นอย่างรีบเร่งตามเชิงเขา โดยที่ยังไม่ได้มีการปรับปรุงแต่งพื้นที่ให้เหมาะสมนั้น มีการทำคอกปศุสัตว์ใกล้ๆ กับบ้านเรือน (สัมภาษณ์ นางวัง บุญทิน, 2550) ทำให้มูลสัตว์เป็นแหล่งแพร่ระบาดของเชื้อโรคและพยาธิต่างๆ ซึ่งเมื่อเกิดฝนตก น้ำฝนก็จะชะล้างให้ไหลไปตามพื้นดินรอบ ๆ

ชุมชน ทำให้ผู้คนได้รับเชื้อพยาธิเข้าสู่ร่างกายและเจ็บป่วย มีการเสียชีวิตก่อนวัยอันควรเป็นจำนวนมาก ทำให้ความเป็นจริงแล้วในชุมชนชาวกะเหรี่ยงและกะเหรี่ยงมีกลุ่มคนชราเหลืออยู่น้อยที่สุด จนตกอยู่ในสภาพที่ไม่อาจพุ่มพอกภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนให้ต่อเนื่องกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

กลุ่มคนที่เสียชีวิตก่อนวัยอันควรเป็นจำนวนมาก ทำให้แต่ละหมู่บ้านขาดแคลนกลุ่มคนอาวุโส ที่คอยสั่งสอน และตักเตือนในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันต่าง ๆ กลุ่มคนอาวุโสที่เหลืออยู่แต่เพียงน้อยก็ตกอยู่ในภาวะร่างกายอ่อนแอ มีอาการป่วยไข้สะสม(สัมภาษณ์ นางเอ็กชัย บุดี, 2550) ไม่สามารถดำเนินกิจกรรมทางสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้คนรุ่นหนุ่มสาวต่างลองผิดลองถูกในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน อันมีลักษณะเสี่ยงต่อการเกิดอันตราย เช่น การใช้น้ำมันหวนเลี้ยงดูทารก การห้ามหญิงคลอดบุตรใหม่รับประทานอาหารประเภทเนื้อ การเหยียบกล้ำเนื้อและร่างกายผู้ป่วย การใช้กล้วยบดเป็นอาหารหลักแก่เด็ก การที่คนสูงอายุไม่นิยมรับประทานอาหารประเภทโปรตีน การจุดไฟเผาป่าเพื่อเร่งผักหวานทอดใบอ่อน การถางป่าให้เตียนโล่งเพื่อเป็นแหล่งเลี้ยงสัตว์ สภาพเหล่านี้ทำให้เกิดปัญหาอันรุนแรงในชุมชนชาวกะเหรี่ยง เพราะไม่มีการสืบทอดกระบวนการแก้ปัญหาท้องถิ่นซึ่งเป็นกระบวนการที่ละเอียดอ่อนลึกซึ้ง และมีศักยภาพในการแก้ปัญหารอบด้าน นอกจากนี้แล้วการถางป่าให้โล่งเตียนในบริเวณกว้างก็ทำให้นายทุนจาก พื้นราบรุกเข้าไปในพื้นที่แสวงหาเส้นทางจับจองกรรมสิทธิ์ โดยแสวงหาความร่วมมือกับผู้นำชุมชน เจ้าพนักงานปกครองท้องถิ่น และข้าราชการระดับสูงในพื้นที่โดยกลุ่มนายทุนจากพื้นราบนั้น รวมกันเป็นเครือข่ายอย่างมี ศักยภาพทำการวิ่งเต้นเหนือระบบราชการ และเหนือผู้นำชุมชน สร้างภาวะกดดันให้ผู้นำชุมชนจำเป็นต้องยอมรับการเข้าครอบครองสิทธิ์ที่มีลักษณะใช้สิทธิพลครอบครองที่ดินกว่า 2,000 – 3,000 ไร่ จากนั้นกลุ่มนายทุนจากพื้นที่ราบมีการสร้างบ้านพักตากอากาศ และมีการสร้างรีสอร์ท เพื่อขายให้ชาวต่างชาติ และข้าราชการระดับสูง เป็นปรากฏการณ์ที่น่าเป็นห่วงยิ่งในสังคมแห่งเทือกเขาตะนาวศรี การเข้าไปกว้านซื้อที่ดิน การทำเหมือง และทำธุรกิจอื่นๆของนายทุนพื้นราบในเขตชายแดน ไทยและพม่า อาจมีผลระยะใกล้ แต่การกว้านซื้อที่ดินทำเลดีเอาไว้กว่า 3,000 – 5,000 ไร่(สัมภาษณ์ นายรัชดา เจริญสุข, 2550) อาจเป็นหนทางแห่งหายนะในระยะไกล เพราะนายทุนมักปรับแต่งที่ดินด้วยการเกรดไถดินไม้ต่างๆให้โล่งเตียนจนไม่หลงเหลือสภาพทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ปรากฏการณ์ดังกล่าวได้เปลี่ยนร่องทางเดินของน้ำธรรมชาติ ทั้งยังทำลายต้นพืชคลุมหน้าดิน เมื่อถึงฤดูฝนนั้นอาจเสี่ยงต่อการเกิดน้ำป่าไหลหลากลงไปที่ชุมชนขนาดใหญ่ในอำเภอสวนผึ้ง (สัมภาษณ์ นายบุญช่วย เร่งลบ, 2550) นอกจากนี้แล้วน้ำป่าอาจทำลายถนนและสะพานกั้นลำห้วยต่าง ๆ อาจสร้างความเสียหายอย่างใหญ่หลวงต่อไป ปรากฏการณ์เช่นนี้นับเป็นปรากฏการณ์ที่เร่งด่วนที่รัฐควรได้เข้าไปควบคุมดูแล และจัดระบบโดยเร่งด่วนด้วย

ความเสื่อมโทรมของระบบการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนชาวกะเหรี่ยง นอกจากเป็นเพราะขาดแคลนกลุ่มคนอาวุโสในชุมชนเป็นสาเหตุหลักแล้ว ที่สำคัญยิ่งอีกสาเหตุหนึ่งก็เป็นเพราะสภาพแวดล้อมของชุมชนเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วเกินไป จนองค์ความรู้ท้องถิ่นบางด้านเกิดปัญหาดิจิตและแตกสลายไป จนผู้คนขาดความเชื่อมั่น นอกจากนี้แล้วบางส่วนก็ไม่สามารถดำเนินการได้ เพราะสถานการณ์ของสิ่งแวดล้อมที่ป่าอันอุดมสมบูรณ์ถูกทำลาย พื้นที่ตามหุบเขาถูกจับจองกรรมสิทธิ์และกันรั้วแสดงแนวเขต ทำให้แหล่งสมุนไพร และแหล่งผักป่าที่เคยมีอยู่ถูกทำลายไป จนไม่สามารถแสวงหามาใช้ในชีวิตประจำวันได้ สภาพเช่นนี้ได้เป็นปัญหาอย่างสำคัญยิ่ง

องค์ความรู้ท้องถิ่นเดิมที่มีการสืบทอดนับเนื่องกันมาในชุมชนชาวกะเหรี่ยงนั้น เป็นองค์ความรู้ของกลุ่มคนอยู่ร่วมกับป่า เพราะป่าเป็นเสมือนพื้นที่ทางวัฒนธรรมเป็นที่หลบภัย เป็นที่ท่องเที่ยว และเป็นแหล่งอาหารและยาที่คิดค้นใช้กันในกลุ่มวัฒนธรรมชาวกะเหรี่ยง ดังจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า แม้พื้นที่เทือกเขาตะนาวศรีมีไข้มาลาเรียระบาดอยู่ในทุกปี แต่ในอดีตนั้นภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวกะเหรี่ยงสามารถแก้ปัญหาระบาดนี้ได้โดยมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลยิ่ง เพราะชาวกะเหรี่ยงใช้ต้นลูกใต้ใบผสมสูตรยากับเปลือกสะเดาดั้นแก่ และรากต้นหญ้านางที่มีลักษณะเป็นหัว (สัมภานันนางอ่อง ทูแก้ว, 2551) คัมรวมกันในหม้อดินกับเปลือกไม้ที่มีกลิ่นชวนให้หิวอาหาร ใช้รักษาผู้ป่วยที่เกิดอาการแล้ว โดยรับประทานยาต้มนี้ต่อเนื่องกันไป 17 – 27 วัน ทั้งนี้แล้วแต่อาการที่เกิดขึ้นในระดับมากน้อยแตกต่างกันไป

ในอดีตนั้นในบ้านของผู้อาวุโสมักมีหม้อคัมยาและถ้วยต่าง ๆ เตรียมเอาไว้ในช่วงฤดูฝน เมื่อมีผู้ป่วยเริ่มอาการ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในหมู่บ้านก็จะเริ่มรักษาในทันที ซึ่งผู้ป่วยมักจะหายขาดโดยไม่ต้องมีอาการแทรกซ้อน แม้ต้องใช้เวลารักษาตั้งแต่ 17 วันไปจนถึงเดือนก็ตาม

ชาวกะเหรี่ยงที่ป่วยไข้มาลาเรียจะได้รับการดูแลเฝ้าดูอาการจากญาติมิตรโดยใกล้ชิด โดยบุคคลในครอบครัวจะงดการออกไปไร่เพื่อเฝ้าไข้และให้กำลังใจผู้ป่วย แม้ญาติมิตรและบ้านใกล้เคียงก็จะเอาใจใส่คอยถามไถ่อาการป่วย รวมทั้งมีการเผื่อแผ่อาหารแก่ครอบครัวที่มีคนป่วย เนื่องจากสมาชิกในครัวเรือนออกหาของป่าไม่ได้ สภาพการดูแลเอาใจใส่กันดังกล่าว ทำให้ผู้ป่วยมีกำลังใจและสามารถหายขาดได้โดยไม่ต้องสิ้นเปลืองเงินทองแต่อย่างไรรก็ตาม การรักษาไข้มาลาเรียตามวิถีวัฒนธรรมดังที่กล่าวมาข้างต้น ก็จะมีข้อจำกัดในการรักษาคนชรา ที่ไม่ค่อยได้ผลอย่างเต็มที่เพราะคนชราเมื่อเป็นไข้มาลาเรียนั้นอาการจะทรุดโทรมโดยรวดเร็ว เพราะกำลังร่างกายและภูมิคุ้มกันที่อ่อนแอ คนชราเมื่อรับประทานยาไม่ได้ติดต่อกัน 4 – 5 วันก็มักมีอาการหนักและมักเสียชีวิตไปก่อนที่จะหายไข้มาลาเรียจะออกฤทธิ์ต่อระบบประสาทในร่างกายให้เป็นผล สถานการณ์เช่นนี้เองที่ทำให้ชาวกะเหรี่ยงส่วนใหญ่ไม่ยอมรับความจริงกับข้อจำกัดของคนชรา ประกอบทั้งเมื่อคนชราเสียชีวิตกลุ่มบุตร – หลานจะเสียใจมาก ดังนั้นชาวกะเหรี่ยงจึงพากันคิดสืบกันไปว่า การรักษาโดยยาสมุนไพรดั้งเดิมนั้นไม่ได้ผลเท่ากับการรักษาโดยแพทย์สมัยใหม่ ทั้งๆที่มีเป็นจำนวนมากที่มีการนำผู้ป่วยส่งโรงพยาบาล

แล้วเสียชีวิตไป แต่แพทย์สมัยใหม่ก็มักมีข้ออธิบายว่ากลุ่มญาติ ๆ นำผู้ป่วยส่งถึงมือแพทย์ช้าเกินไป ทำนองนี้เป็นต้น

สภาพของความสับสนและไม่เชื่อมั่นต่อกระบวนการรักษาไข้มาลาเรียที่สืบทอดกันมาช้านาน ทำให้กระบวนการพัฒนาภูมิปัญญาในชุมชนชาวกะเหรี่ยงและกะเหรี่ยงเริ่มเกิดความอ่อนแอ คือ เมื่อเกิดปัญหาด้านสุขภาพขึ้นก็มักจะหวังพึ่งโรงพยาบาลในเมือง ทำให้ผู้คนละเลยต่อความเข้าใจในการดูแลสุขภาพและการสังเกตอาการป่วยด้วยตนเอง ทั้ง ๆ ที่อดีตนั้น แม้อาการปวดหัว เวียนศีรษะ ถ้ามีการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นก็จะรู้กันว่าปวดหัวซีกซ้าย ปวดหัวซีกขวา หรือปวดหัวทั้งกะโหลก คือ อาการป่วยที่เกิดจากสาเหตุแตกต่างกัน (สัมภาษณ์ นางอ่อง ทูเก๊า, 2551) เมื่อผู้คนไม่ศึกษาไม่แยกแยะองค์ความรู้ท้องถิ่นที่เคยดำเนินมานับได้กว่าร้อยปี เมื่อไปพบแพทย์สมัยใหม่ในโรงพยาบาลก็บอกอาการแก่แพทย์ได้ไม่ชัดเจน จนแพทย์ต้องสันนิษฐานและสังเกตอาการเอง ต้องใช้เวลานานกว่าจะค้นพบสาเหตุที่แท้จริง ซึ่งมีในบางครั้งกว่าจะจัดระบบการรักษาที่ถูกต้องนั้น ทุกอย่างก็สายเกินไป เมื่อสภาพแวดล้อมรอบ ๆ ชุมชนเปลี่ยนแปลงไป องค์ความรู้ท้องถิ่นของชาวกะเหรี่ยงดั้งเดิมไม่สามารถใช้ได้เหมาะสมแก่สถานการณ์ เพราะเมื่อป่าเสื่อมโทรมพืชสมุนไพรจำนวนมากสูญหายไป รวมทั้งที่เหลือน้อยก็โตไม่ได้ขนาด ต้นพืชแคระแกร็น มีรูปลักษณะและรสชาติวิปริตผิดเพี้ยนไปจากปกติ นอกจากนี้แล้วในเขตป่าลึกกองทหารพม่าและทหารกะเหรี่ยงอิสระของสหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยง (The Karen National Union) มีการวางกับดักระเบิดไว้สังหารซึ่งกันและกัน จนสร้างอันตรายแก่ชาวกะเหรี่ยงและกะเหรี่ยงอยู่เนื่อง ๆ ชาวกะเหรี่ยงและกะเหรี่ยงต่างหวาดกลัว จนไม่กล้าออกไปหาพืชสมุนไพรหายากมาสะสมเอาไว้ นอกจากนี้แล้วชาวกะเหรี่ยงในเขตชายแดนก็ยังประสบปัญหาต่าง ๆ ในการยังชีพอีกด้วย เช่น การขาดแคลนดอกฝ้ายมาปั่นเป็นเส้นด้าย เครื่องมือปั่นฝ้ายถูกทำลาย ตามลำห้วยไม่อาจทำกำแพงดักปลาได้เหมือนเดิม เพราะริสอร์ทต่าง ๆ ต้องการน้ำที่ใสไหลลงมาใช้ในริสอร์ทโดยรวดเร็ว กลุ่มคนพื้นราบได้เข้ามาสร้างอิทธิพลเหนือภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้รูปแบบการบริโภคประกอบารรักษา การรักษาโรคโดยน้ำบ้ำบดลดลงไป แทนจะไม่มี การสืบทอดควาริบบัด หรือการรักษาโดยใช้ยาในชุมชนอีกต่อไป นอกจากนี้แล้วการที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยควบคุมอย่างเข้มงวดก็ทำให้ไม่สามารถตัดไม้มาทำสีย้อมโดยธรรมชาติได้ ทำให้สภาพองค์ความรู้ท้องถิ่นชาวกะเหรี่ยงนั้นเสื่อมโทรมลงในทุกด้าน จนยากที่จะฟื้นฟูให้กับมามีประสิทธิภาพเหมือนในอดีตได้

การเสื่อมโทรมลงของภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวกะเหรี่ยงและกะเหรี่ยงในเขตชายแดนนั้นเป็นเพราะสถานการณ์ของภูมิปัญญาท้องถิ่นถูกโคດเคี้ยวโดยสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม อีกทั้งยังตกอยู่ในวงล้อมของนโยบายการเปลี่ยนแปลงจากหน่วยงานภาครัฐที่ครั้งแล้วครั้งเล่า ก็มุ่งเปลี่ยนแปลงกระแสนี้คือการมุ่งเปลี่ยนชนบทให้เป็นเมือง มาตรฐานที่ใช้ก็เป็นมาตรการเดียวกันคือ ชุมชนต้องมีตัวชี้วัดเป็นถนน น้ำประปา ต้องมีสะพาน ต้องมีตลาดและต้องหันไปยึดวัฒนธรรมบริโภคแบบส่วนกลาง ในขณะที่วัฒนธรรมบริโภคของท้องถิ่นถูกเบียดเบียน หรือถูกวิจารณ์ให้ล้มเลิก ทุกสังคม

ไม่ยอมรับให้มีการนำขึ้นตั้งโต๊ะในวัฒนธรรมของส่วนกลาง สถานการณ์ดังกล่าวทำให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจำนวนมากสูญสิ้นไป นับเป็นสถานการณ์ที่ทำให้ลายภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวกะเหรี่ยงที่น่าเสียดายที่สุด

การคุกคามจากกลุ่มอำนาจทุน

สถานการณ์เปลี่ยนแปลงทางสังคม การเคลื่อนย้ายเข้าของกลุ่มอำนาจทุนและการย้ายออกไปหางานทำต่างถิ่นของชาวกะเหรี่ยงและกะเหรี่ยงในเขตชายแดนไทยและพม่า นั้นไม่เป็นผลดีต่อวิถีวัฒนธรรมชาวกะเหรี่ยง เพราะเป็นโอกาสให้เกิดการแทนที่ชาวกะเหรี่ยงและชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่โดยกลุ่มอำนาจทุนที่มีอิทธิพลในทุกด้าน ขณะที่ชาวกะเหรี่ยงและกะเหรี่ยงยังไม่มีแม้แต่ที่ดินที่จะตั้งถิ่นฐานอีกต่อไป นับเป็นสถานการณ์ในการเผชิญหน้าอันน่าอึดอัด และน่าท้อแท้ เมื่อกลุ่มคนที่ยากไร้ที่สุด กำลังถูกตีวงล้อมด้วยกลุ่มอำนาจทุน และกลุ่มข้าราชการระดับสูง สภาพของเศรษฐกิจของประเทศที่ฝืดเคือง สินค้าจำเป็นและราคาน้ำมันแพงโดยต่อเนื่อง ระบบเงินในธนาคารตอบแทนเงินออมต่ำ แต่คิดหาทางเอาเปรียบจากระบบกดบัตรเงินด่วน และบัตรสมาชิกต่าง ๆ ทำให้ผู้คนในสังคมพร้อมที่จะกดขี่เอารัดเอาเปรียบกันทุกทาง ขอเพียงให้มีระบบกฎหมายคอยเอื้ออำนาจรองรับการกระทำว่ามีแนวทางจะสร้างทำเพื่ออ้างสิทธิขึ้นมาได้ แม้บางครั้งไม่ถูกต้องตามกฎหมายก็มีการสวมรอย หรือมีการแสวงหาช่องทางที่เป็นระเบียบของสิทธิของมนุษยชนต่าง ๆ ดังยื้อสถานการณ์เพื่อให้มีโอกาสใช้กระบวนการทางกฎหมายโดยวิธีการอนุโลมด้วยเหตุ ปัจจัยต่าง ๆ จนสามารถมีสิทธิครอบครองที่ดินในเขตพื้นที่วัฒนธรรมชาวกะเหรี่ยง

การเฝ้าคอยอยู่ในชุมชนโดยไม่เข้าใจกระบวนการลงทุน หรือด้อยศักยภาพในอำนาจทุนย่อมไม่สามารถแข่งขันใด ๆ กับกลุ่มอื่น ๆ ที่เข้าสู่ชุมชนชาวกะเหรี่ยงชายแดน จึงปล่อยให้การ ปรับทางป่า การขุดหรือหุบเขาและการกว้านซื้อที่ดินต่อไป จนทำให้ป่าต้นบอน ป่าผักหนาม ป่าต้นบุก และคงผักกรูดถูกทำลายไปเป็นจำนวนมาก ปรากฏการณ์ดังกล่าวส่งผลให้แหล่งผักธรรมชาติที่เป็นอาหารประจำวันเสื่อมสูญไป สร้างภาวะอดอยากและแร้นแค้นให้ชนพื้นถิ่นมากขึ้น ความอุดมสมบูรณ์ไม่อาจฟื้นฟูขึ้นมาได้ สร้างความลำบากยากเข็ญในการหาอาหารในแต่ละวัน ขณะที่กลุ่มอำนาจทุนและข้าราชการระดับสูงที่เกษียณอายุกลับมีการกันรั้งลวดหนามเพื่อแสดงเขตส่วนบุคคล โดยไม่ใส่ใจความทุกข์ยากของชนพื้นถิ่น ความเห็นแก่ตัว เห็นแก่ผลประโยชน์ทำให้ลืมความสัมพันธ์กับชนพื้นถิ่นเมื่อตอนแรกที่อยู่พหุขึ้นมาตั้งรกรากนั้น ชาวกะเหรี่ยงและกะเหรี่ยงได้ช่วยอำนวยความสะดวกให้นานา จึงได้มีที่มิทาง มีแนวถนนจนสามารถขนไม้ขนปูน และขนต้นไม้จากเมืองนอกเข้ามาสร้างรีสอร์ทขนาดใหญ่ได้ดังที่เป็นอยู่ ภาพที่เกิดขึ้นจริงก็คือกลุ่มคนที่มีเงินและมีการศึกษากำลังเบียดเบียนกลุ่มคนผู้ด้อยโอกาส

เพียงเพื่อสร้างความร่ำรวยให้แก่วงศ์ตระกูล ก่อนที่จะสืบสานอำนาจเป็นกลุ่มการเมืองท้องถิ่นที่ทรงพลังต่อไป

ในขณะที่แหล่งอาหารตามธรรมชาติถูกคุกคามไปอย่างรวดเร็ว เพราะการอ้างสิทธิในการถือครองที่ดินนั้น พื้นที่ริมลำธารแทบทั้งหมดถูกครอบครองโดยกลุ่มอำนาจทุน พื้นที่ในการเลี้ยงแพะเลี้ยงควาย และเลี้ยงวัวไม่เพียงพอ ชาวกะเหรี่ยงและกะเหรี่ยงเหล่านั้นต้องจับสัตว์ขังคอกและแสวงหาหญ้าในป่ามาเลี้ยง ทำให้ต้องทำงานหนักจนต้องใช้เวลาในการทำงานมากขึ้นในแต่ละวัน ฝูงสัตว์ที่ถูกขังคอกนาน ๆ ก็ถ่ายมูลออกมาสะสมเป็นจำนวนมาก ไม่ได้ระบายมูลสัตว์ไปตามธรรมชาติ ทำให้ภายในคอกสัตว์เกิดกลิ่นเหม็นและมีแมลงวันตอม จนเป็นสาเหตุก่อเชื้อโรคพยาธิต่าง ๆ ที่กระจายไปในชุมชน สภาพวิถีชีวิตโดยทั่วไปจึงอึดอัด และดูเหมือนว่ามีความอับจนหนทางเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ ยากที่จะหาทางออกอันเหมาะสมได้ トラบโดที่กลุ่มอำนาจทุนและเหล่าข้าราชการต่างแสวงหาผลประโยชน์ด้วยความละโมภ โดยไม่ได้เห็นอกเห็นใจกลุ่มชาวกะเหรี่ยงและกะเหรี่ยงซึ่งเป็นเจ้าของมาตุภูมิ ที่ไม่หลงเหลือสิทธิใดๆทางกฎหมายแล้ว

การเติบโตของกลุ่มคนพื้นราบและกลุ่มอำนาจทุนนั้น เป็นที่ชื่นชมและศรัทธาของเหล่าข้าราชการในท้องถิ่น ที่ได้เห็นการเปลี่ยนแปลงอย่างน่าอัศจรรย์ จากเดิมที่เคยเป็นหุบเขา เป็นป่าธรรมชาติรกทึบ แม้แต่ไก่ป่า และเม่นก็ออกมาวิ่งตามท้องถนนให้เห็น แต่เมื่อกลุ่มอำนาจทุนเข้ามาปรับแต่ง และขุดรื้อพื้นที่ไม่นานก็มีรีสอร์ตขนาดใหญ่สวยงามเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก มีนักท่องเที่ยวมีระดับขับรถที่นำเข้ามาจากต่างประเทศเข้ามาพักแรม และท่องน้ำตก บางกลุ่มก็เป็นลูกค้าร้านอาหารป่า และแสวงหาซื้อกล้วยไม้ป่ากลับไป จนถนนทุกสายคึกคักไปจนถึงเวลาสองทุ่ม จากเดิมที่เคยเงียบเหงา แม้รถโดยสารเข้าเมืองก็ไม่มี ทำให้เหล่าข้าราชการในพื้นที่ภูมิใจกับความคิดที่ว่า เมื่อกลุ่มอำนาจทุนเข้ามา ความเจริญก็เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และมีแนวโน้มนักธุรกิจมุ่งเข้ามาซื้อต่อที่ดิน ซื้อต้นไม้หายาก ซื้อหินมีค่า และซื้อไม้เก่าเพิ่มขึ้นอยู่ทุกขณะเมื่อ เปิดโอกาสให้ข้าราชการบางส่วนได้ค่านายหน้าขายที่ดินจำนวนมากมหาศาล รวมทั้งการได้ร่วมทำธุรกิจสำรวจ ขุดแต่งที่ดิน และทำหลักฐานเกี่ยวกับเอกสารราชการ ซึ่งทุกอย่างที่กล่าวมานั้น สิ่งตอบแทนล้วนแต่เป็นเงินทั้งหมด มองโดยรูปการแล้ว ทั้งระบบราชการ และระบบปรัชญาทางสังคมและการเมืองกำลังใช้เงินเบียดเบียนกลุ่มคนผู้ยากไร้ให้อับจนหนทางอย่างน่าอดสูที่สุด และได้สร้างหุบเหวอันเลวร้ายในเรื่องการค้ายโอกาส จนเป็นเรื่องยากที่จะฟื้นฟูให้เกิดความเหมาะสมในสังคมชายแดน

ค่านิยมคนพื้นราบกับการทำลายภูมิปัญญาท้องถิ่นกะเหรี่ยง

เมื่อกลุ่มอำนาจทุน และข้าราชการเข้าสู่พื้นที่ชุมชนชาวกะเหรี่ยงและกะเหรี่ยงในอำเภอสวนผึ้ง ก็มีการชักนำญาติพี่น้องและกลุ่มพ่อค้าพ่อขายเข้ามาเปิดร้านขายของชำ ร้านขายปุ๋ย ร้านขายต้นกล้าไม้

ร้านขายเครื่องมือการเกษตร ร้านขายเครื่องตกแต่บ้านที่เป็นไม้ กลุ่มทำไร่ผลไม้และสวนยางพารา ร้านซ่อมเครื่องยนต์ และร้านขายของใช้อื่น ๆ อีกเป็นจำนวนมาก กลุ่มคนเหล่านี้กลายเป็นหน่วยทางสังคมตามรายถนนที่ไม่ได้สังกัดชุมชนใดชุมชนหนึ่งตามวิถีวัฒนธรรม เพราะล้วนแต่เป็นกลุ่มคนที่เข้ามาตั้งรกรากใหม่จากต่างบ้านต่างเมืองกัน จึงไม่ได้มีสำนึกชุมชนท้องถิ่น เนื่องจากคนกลุ่มนี้มีเครือข่ายทางสังคมที่กว้างไกล และเดินทางติดต่อซื้อขายกับตัวเมืองและกรุงเทพมหานครเป็นหลัก แต่กลับนำค่านิยมของคนพื้นราบเข้ามากดขี่ข่มเหงภูมิปัญญาชาวกะเหรี่ยงและกะเหรี่ยงซึ่งเป็นเจ้าของมาตุภูมิ ค่านิยมที่ยังผยองว่าเป็นกลุ่มคนในเมืองทำให้เข้าสู่เขตพื้นที่วัฒนธรรมกะเหรี่ยงโดยไม่ได้อ่อนน้อมหรือมีการระแวงระวัง ดังจะเห็นว่ามักเรียกชาวกะเหรี่ยงว่า “พวกกะเหรี่ยง” และกล่าวถึงสรรพนามบุรุษที่ 3 ว่า “พวกมัน” ซึ่งแม้จะเป็นพูดถึงโดยจงใจหรือไม่จงใจก็ตาม คำกล่าวในลักษณะนี้ยังมีการใช้ในในกลุ่มคนพื้นราบจำนวนมากในปัจจุบัน โดยที่ผู้เข้าสู่ชุมชนชาวกะเหรี่ยงและกะเหรี่ยงสามารถได้ยินถ้อยคำเหล่านี้โดยง่ายในชุมชนชาวกะเหรี่ยง จนกล่าวได้ว่าคนพื้นราบเข้าสู่ชุมชนชาวกะเหรี่ยงและกะเหรี่ยงโดยส่วนใหญ่แล้วยังขาดการระแวงระวัง อันเป็นสำนึกพื้นฐานของพลเมืองที่ดีจะพึงมีประจำใจ นอกจากนี้แล้วก็นำค่านิยมของสังคมเมืองเข้าไปเผยแพร่ และสร้างกระแสค่านิยมปัญหาท้องถิ่นด้วย เพราะไม่เห็นความสำคัญ ทำให้ผ้าทอกะเหรี่ยงจำนวนมากลดลง เพราะคนพื้นราบนำเสื้อผ้าสมัยใหม่เข้าไปขายในชุมชน ชาวกะเหรี่ยงไม่ได้รับการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นต่อเนื่อง จึงเกิดความอับอายต่อวิถีวัฒนธรรมดั้งเดิม ทำให้มีการเลิกใช้เครื่องใช้ท้องถิ่น และเทคโนโลยีพื้นบ้าน เช่น การเลิกใช้เปลือกหอยเป็นเครื่องมือปลูกผลไม้ การเลิกใช้กระบอกไม้ไผ่คั้นน้ำ การเลิกใช้กระบอกไม้ไผ่เป็นวัสดุตักน้ำ การเลิกใช้เครื่องมือจับปลาที่สานจากไม้ไผ่ การเลิกใช้กระเป๋าสานจากไม้ไผ่ การเลิกใช้รองเท้าที่ทำจากหวาย การเลิกใช้รองเท้าที่ทำจากไม้แผ่น และอื่น ๆ อีกมาก สภาพการณ์ดังกล่าวทำให้แนวทางการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นเสื่อมโทรมลง ชาวกะเหรี่ยงหันไปทำงานรับจ้างและซื้อของใช้ในตลาดใช้ในชีวิตประจำวันแทน ทำให้ไม่มีเงินออมเอาไว้สร้างบ้าน รวมทั้งเอาไว้อาศัยเมื่อคราวจำเป็นในสถานการณ์อื่น ๆ อีกด้วย

อุปสรรคต่อกระบวนการวิจัยและการพัฒนาชุมชนชาวกะเหรี่ยง

ในระยะ 20 – 30 ปีที่ผ่านมา รัฐบาลได้ลงทุนด้านการพัฒนานักวิจัยในแต่ละปีเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้ก็ด้วยรัฐมุ่งหวังสร้างนักวิชาการออกไปทำการวิจัยชุมชนท้องถิ่น เพื่อช่วยแก้ปัญหาชุมชนให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ การลงทุนที่ผ่านมาจึงไม่ควรปล่อยปละละเลยให้เกิดการสูญเปล่า กระแสของการปลูกเร้าหรือการตื่นตัวต่อการพัฒนาการวิจัยชุมชนท้องถิ่นไม่ควรปรากฏอยู่ซ้ำ ๆ ซาก ๆ แต่ในบริบทของการอบรมนักวิจัย การเปิดสอนระดับปริญญาโทและปริญญาเอกสาขาวิจัย หน่วยงานต่าง ๆ จัดสรรงบประมาณจำนวนมากพัฒนาโดยจัดอบรมนักวิจัย แต่นักวิจัยที่ตัดสินใจลงพื้นที่ชุมชนท้องถิ่น

ทำวิจัยจริง ๆ นั้นมีน้อย จนมีหลายหน่วยงานและมีหลายมหาวิทยาลัยไม่ผ่านการประเมินตามระบบประกันคุณภาพทางการศึกษา ในหัวข้อตัวบ่งชี้ด้านการวิจัย สภาพการณ์ดังกล่าวนับเป็นความสูญเสียเปล่าของงบประมาณภาครัฐที่เคยลงทุนเอาไว้เมื่อ 20 – 30 ปีก่อน ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเพราะไม่มีการกระจายโอกาสลงสู่ชุมชนท้องถิ่นที่ควรได้ทำควบคู่กัน ทำให้สภาพโดยทั่วไปยังไม่เปิดโอกาสให้นักวิจัยรุ่นใหม่ได้มีโอกาสในการฝึกฝนลงสู่สนามการวิจัยชุมชนชายแดนอันแท้จริง

การลงสู่สนามการวิจัยชุมชนท้องถิ่นของนักวิจัยหน้าใหม่ อาจมีปัญหาด้านการวางแผนตามแผนงานกิจกรรม (Action Plan) และปัญหาด้านการวิเคราะห์กระบวนการจัดกิจกรรมการวิจัย แต่ปัญหาเหล่านี้ย่อมเป็นปัญหาเชิงประจักษ์ที่จะต้องเผชิญอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ กระนั้นก็ตามขอให้ นักวิจัยตั้งใจแน่วแน่อยู่ในประเด็นที่ว่ากระบวนการจัดกิจกรรมการวิจัยต้องช่วยแก้ปัญหาชุมชนท้องถิ่น ข้อค้นพบในการวิจัยจะต้องช่วยแก้ปัญหาชุมชนท้องถิ่น ช่วยสร้างแนวทางในการแก้ปัญหา ช่วยสร้างทางเลือกในการแก้ปัญหาชุมชนท้องถิ่น แนวทางเช่นนี้จะทำให้กระบวนการจัดกิจกรรมการวิจัยต่าง ๆ ช่วยก่อแนวทางเสริมสร้างวิธีการแก้ปัญหาอย่างมีลำดับขั้น มีเหตุผล และค้นพบแนวทางการแก้ปัญหาที่สูงขึ้น อันเป็นแนวทางของสาระสำคัญยิ่งในการวิจัยชุมชนท้องถิ่นไทย

การเข้าไปวิจัยและพัฒนาของนักวิจัยชุมชนท้องถิ่นจะเป็นกระแสการพัฒนาทางเลือกที่สำคัญยิ่ง เพราะเป็นกระบวนการที่คอยเสริมกระบวนการพัฒนาโดยรัฐ อีกทั้งกระบวนการวิจัยและการพัฒนาของนักวิจัยนั้นมีการศึกษารวบรวมอย่างเป็นระบบ มีการต่อยอดทฤษฎีการพัฒนา มีการตั้งข้อสังเกต มีการสันนิษฐานรวมทั้งมีการลงความเห็นต่อแนวทางการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นที่น่าสนใจ และเป็นสารสนเทศทางวิชาการ สาระสำคัญในการวิจัยชุมชนท้องถิ่น สามารถเป็นข้อมูลสำคัญในการพัฒนาอีกทั้งเป็นข้อมูลสำคัญที่สามารถนำไปศึกษาวิจัยเพิ่มเติมได้เรื่อย ๆ ทั้งนี้เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแก้ปัญหาในชุมชนท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

การเข้าสู่ชุมชนท้องถิ่นของนักวิจัยท้องถิ่นนั้น ทำให้ชุมชนท้องถิ่นอันห่างไกลลดความโดดเดี่ยว หรือลดภาวะความรู้สึกละเลยที่แปลกแยกต่อรัฐ เพราะนักวิจัยส่วนใหญ่ก็คือ คนของรัฐที่มีความมุ่งมั่นและมุ่งหวังที่ดีในการแก้ปัญหาชุมชนท้องถิ่น สภาพดังกล่าวนี้ก็มีผลดีต่อชุมชนชาวกะเหรี่ยงและกะเหรี่ยงในเขตชายแดนไทยและพม่า เป็นการสร้างโอกาสหนึ่งที่อำนาจให้เกิดการกระตุ้นกระบวนการทางสังคมในชุมชน กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รวมทั้งการกระตุ้นให้ผู้คนได้ร่วมแสดงออก การหยั่งเห็นผลของสถานการณ์ ตลอดจนตระหนักต่อสภาพความเป็นจริงของการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม กับภาวะทางสังคมที่จำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตให้สอดคล้องกับคุณค่าแห่งวิถีวัฒนธรรมและที่สำคัญที่สุดคือ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นล้วนเป็นโอกาสส่วนใหญ่ ของนายทุนจากพื้นราบ และกลุ่มเครือข่ายอำนาจนายทุนในพื้นที่ ที่จะได้ใช้สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงอันรวดเร็วในชุมชนชาวกะเหรี่ยงสร้างผลประโยชน์เป็นเงิน ที่ดิน และสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ เมื่อปรากฏการเปลี่ยนแปลงดำเนินตามวิถีเช่นนี้ กลุ่มอำนาจทุนที่มีที่ดินมากได้ส่งข่าวไปยัง เครือข่ายการค้าที่ดินทาง

ภาคใต้ ให้เดินทางเข้ามาขว้างซื้อที่ดินตั้งถิ่นฐาน ในภาวะที่สถานการณ์ทางภาคใต้ เกิดเหตุรุนแรงทางการเมืองอย่างยืดเยื้อ จนผู้คนจำนวนมากไม่สามารถประกอบอาชีพให้เป็นปกติได้

สภาพการณ์ดังกล่าวทำให้มีกลุ่มคนจากภาคใต้เดินทางเข้ามาตั้งรกรากและมักซื้อที่ดินติดรอยตะเข็บชายแดน เพราะเหล่านายทุนเกิดการเรียนรู้ว่าภูมิอากาศตามรอยตะเข็บชายแดนไทยและพม่าได้รับอิทธิพลน้ำฝนจากฝั่งทะเลอันดามัน ทำให้ยังมีฝนตกชุกทั้งปี จึงสามารถปลูกยางพาราได้ดี เหมือนเช่นที่ภาคใต้ กลุ่มเจ้าของที่ดินรายใหญ่จำนวนมากเริ่มหันไปทำไร่ยางพาราในปัจจุบัน

เมื่อคนพื้นราบอพยพเข้าสู่พื้นที่ทางวัฒนธรรมชาวกะเหรี่ยงเพิ่มเป็นลำดับนั้น โครงการพัฒนาต่าง ๆ และโครงการวิจัยต่าง ๆ มักให้ความสำคัญแก่กลุ่มคนไทยพื้นราบ เพราะคนไทยพื้นราบได้ใช้อำนาจทุนในการแสวงหาโอกาสในการเป็นผู้นำชุมชนชาวกะเหรี่ยงไปได้ในหลายชุมชน และโดยทั่วไปแล้วคนไทยพื้นราบนั้นสามารถติดต่อกันได้ง่าย และมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการพัฒนาของภาครัฐ ประกอบทั้งชาวกะเหรี่ยงและกะเหรี่ยงโดยทั่วไปไม่นิยมพูดคุยกับคนแปลกหน้า ส่วนใหญ่มักหมกตัวอยู่ในไร่หรือออกไปหาของป่าทั้งวัน(สัมภาษณ์ นายมอใด(ไม่มีนามสกุล), 2550) สภาพการณ์ดังกล่าวทำให้ความคิดเห็น และการเป็นตัวแทนทางความคิดของชุมชนกะเหรี่ยงและกะเหรี่ยงนั้นไม่ใช่กลุ่มคนเจ้าของถิ่นแต่ประการใด โครงการพัฒนาส่วนมาก และโครงการวิจัยบางโครงการจึงพลัดหลงอยู่กับกระบวนการชี้้นำการเปลี่ยนแปลงของเครือข่ายกลุ่มอำนาจทุน ที่ได้มีการวางเครือข่ายเอาไว้ตามชุมชนต่างๆ เพื่อสร้างอิทธิพลทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองเหนือพื้นที่ทางวัฒนธรรมตะนาวศรี ที่ได้กลายเป็นพื้นที่ผลประโยชน์หลายด้าน ในช่วงที่สังคมเมืองใหญ่ มีปัญหาเรื่องที่ดิน และค่าครองชีพสูงขึ้นเป็นหลายเท่าตัวในเวลานี้ไม่ถึงระยะสิบปี

สถานการณ์ทั่วไปในชุมชนชาวกะเหรี่ยงและกะเหรี่ยงมีสภาพการณ์ที่ไม่เอื้อให้กระบวนการฟุ้งฟักภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความเติบโต เพราะวิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยงและกะเหรี่ยงโดยทั่วไปนั้นไม่ได้รับการยอมรับ อีกทั้งยังถูกมองว่าเป็นปัญหาทั้ง ๆ ที่ความจริงแล้ววิถีชีวิตที่มีบ้านขนาดย่อมนั้นก็เป็นแนวทางที่ประหยัด และเป็นลักษณะผสมกลมกลืนกับท้องถิ่น จนอาจกล่าวได้ว่าเป็นอัตลักษณ์หนึ่งของท้องถิ่น ถ้าหากจะปรับปรุงก็ควรปรับปรุงให้มีลักษณะเด่นหนา ปลอดภัยมากกว่าที่จะมีการเปลี่ยนความคิดชาวกะเหรี่ยงและกะเหรี่ยงให้หันไปสร้างบ้านแบบตึกหรือบ้านทรงไทย นอกจากนี้แล้วเสื้อผ้าที่เคยทอขึ้นใช้ก็ควรมีการปรับปรุงใช้ต่อไปได้ เพราะเป็นเอกลักษณ์ที่หาได้ยากยิ่งในสังคม ไม่ควรล้มเลิกและหันมาแต่งกายแบบคนพื้นราบทั้งหมด เพราะวิถีวัฒนธรรมดั้งเดิมนั้นถือเป็นทุนทางสังคมที่มีคุณค่า มีความหมายต่อบรรพบุรุษ ชาวกะเหรี่ยงควรได้สืบทอดด้วยความรักและความภูมิใจมากกว่าที่จะยอมจำนนต่อการคุกคามของกลุ่มคนต่างถิ่น จนถึงขั้นยอมละทิ้งในสิ่งที่ดั้งเดิมประจำชุมชนไป

มีสิ่งที่น่าวิตกกังวลในชุมชนวิถีวัฒนธรรมชาวกะเหรี่ยงและกะเหรี่ยงเกี่ยวกับความเสื่อมโทรมของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่อยู่ในขั้นวิกฤต จนส่งผลกระทบกระเทือนต่อระบบความสัมพันธ์ทางสังคมให้

เปลี่ยนไป อันได้ส่งผลให้สภาพระบบความสัมพันธ์ทางสังคมในชุมชนชาวกะเหรี่ยงเริ่มแปลกแยก ผู้คนเริ่มมีการฝ่าฝืนปรัชญาทางสังคมตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ สตรีชาวกะเหรี่ยงจำนวนหนึ่งเริ่มใช้ถ้อยคำหยาบคาย และเหยียดหยามคนรุ่นหนุ่มที่มาแสดงอาการชอบพอลูกสาวตามวิถีวัฒนธรรม ถ้อยคำบางส่วนที่เป็นภาษาพูดที่แสดงถึงความตกต่ำของภูมิปัญญาอย่างน่าเป็นห่วงยิ่ง คือ

“จะมาจีบลูกสาวของเราไม่ได้ พวกนี้อาเจียนออกมามีแต่ผักตำลึง เราไม่รับเป็นเขย ”

(หมายความว่า เป็นคนยากจนวัน ๆ กินแต่ผักตำลึง จะคิดมาเป็นลูกเขยของเรา เราไม่ยอมรับจะให้ เป็นลูกเขย - แปลโดยผู้เขียน)

นอกจากนี้แล้วเวลามีงานสำคัญในชุมชน มักมีการพูดถ้อยคำหยาบคาย แสดงการข่มขู่คึดศรี และเหยียดหยามซึ่งกันและกัน เช่น “พวกกินเหล้าขาว ไม่ต้องมาพูด เราจะคบแต่กับพวกเหล้าแดง” (หมายความว่า พวกที่ดื่มสุราน้ำสีขาวคือ สุรา 40 ดีกรีนั่นราคาถูกเป็นคนจนไม่น่าคบ ส่วนพวกดื่มสุราสีแดง คือ คนรวยเป็นคนที่ยากคบด้วย) สถานการณ์ดังกล่าวสะท้อนถึงคนจำนวนมากในชุมชนชาวกะเหรี่ยงเริ่มเปลี่ยนแปลง ตามกระแสสังคมคนไทยพื้นราบหันไปเชิดชูวัตถุนิยมและตั้งเป้าหมายในชีวิตหันไปบริโภคเพื่อเสพจนระบบความสัมพันธ์ทางสังคมที่ชาวกะเหรี่ยงและกะเหรี่ยงมีแต่เอื้ออาทรต่อกันนั้นมีความกระทบกระเทือนอย่างรุนแรง จนกระทั่งกลุ่มผู้นำชุมชนชาวกะเหรี่ยงเริ่มหันไปคบค้ากับกลุ่มอำนาจทุนที่กำลังสร้างอิทธิพลในชุมชนชาวกะเหรี่ยงชายแดนเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ

แม้ว่าในปัจจุบันในภูมิภาคตะวันตกมีนักวิจัยสนใจวิจัยท้องถิ่นอยู่จำนวนหนึ่ง แต่แท้จริงแล้วเราก็คงไม่มีหลักประกันอันใดเพียงพอที่จะมั่นใจได้ว่า นักวิจัยเหล่านั้นไม่ได้ถูกรอบงำปัญหาความคิดจากแนวคิดการพัฒนาจากชาติตะวันตก ทั้งนี้อาจรวมถึงจำนวนหนึ่งที่เข้าใจความหมายของการวิจัยแต่เพียงว่า คือหมายถึงการนโยบายกระแสหลักออกไปปฏิบัติการภาคสนามเพื่อประเมินผล ซึ่งถ้าหากเป็นเช่นนั้นจริงก็ย่อมเป็นที่แน่ชัดว่านักวิจัยคงไม่สามารถเข้าถึงคุณค่าของ “คน” ในชุมชน และอีกทั้งยังคงไม่เห็นวิถีชุมชนชาวกะเหรี่ยงและกะเหรี่ยงอันบริสุทธิ์แท้จริง เพราะหากนักวิจัยมีแต่มุ่งตามกระแสหลักของรัฐแล้ว การดำเนินกิจกรรมการวิจัยก็คงเน้นไปแต่การเกณฑ์คนมาร่วมมือในภาครัฐ กระบวนการกิจกรรมการวิจัยไม่ได้เกิดขึ้นจากความต้องการและพลังของชุมชนท้องถิ่นที่แท้จริง นอกจากนี้แล้วนักวิจัยกับนักพัฒนาในปัจจุบันนั้นยังไม่เข้าใจความหมายของ “การวิจัย” และ “การพัฒนา” อย่างถูกต้องตรงกัน เหตุคือนั้นเมื่อจะทำการวิจัยและทำการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นนั้น ก็ยังมีปัญหาต่อไปอีกว่า วิจัยอะไรเพื่อไปสู่อะไร และพัฒนาอะไรเพื่อไปสู่อะไร บริบททางวิชาการลักษณะนี้ นักวิจัยท้องถิ่นควรได้มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันอย่างจริงจังมากกว่า การที่จะต่างคนต่างทำงาน และแต่ละโครงการนั้นไม่เน้นความเชื่อมโยง หรือการผสมผสานไปสู่วิถีชุมชนท้องถิ่นไทยอันแท้จริง สถานการณ์ดังกล่าวทำให้สภาพองค์ความรู้แปลกแยกออกไปเป็นส่วนๆ ไม่อาจนำมาบูรณาการเพื่อการพัฒนาชุมชนตามชนบทได้อย่างแท้จริง นักพัฒนาบางส่วนที่มุ่งมั่นทำงานอย่างจริงจัง อาจต้องยุ่งยากกับ

การค้นคว้าและตีความในประเด็นเสนอแนะในงานวิจัยแต่ละโครงการ ทำให้สูญเสียเวลา และไม่เกิดโอกาสในการใช้ทรัพยากรร่วมกันโดยแท้จริง

สภาพการวิจัยองค์ความรู้ในพื้นที่ชายแดนไทยและพม่าก็เป็นดังที่กล่าวมาข้างต้น นักวิจัยจากหลายมหาวิทยาลัยล้วนแต่มีความสนใจศึกษาเพื่อการพัฒนา แต่ความห่างไกล ความหวาดระแวงต่อพื้นที่และการเร่งรีบ ทำให้ขาดการแสวงหาการร่วมมือในการแลกเปลี่ยนข้อมูลของนักวิชาการต่างมหาวิทยาลัย นับเป็นการละทิ้งโอกาสหนึ่งในการสร้างกระแสการบูรณาการเพื่อการพัฒนาอันแท้จริง ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

สิทธิมนุษยชนในชุมชนชายแดนไทยและพม่าด้านจังหวัดราชบุรี

ปัญหาด้านสิทธิมนุษยชนในบริเวณชายแดนไทยและพม่าเนื่องจากมีกลุ่มคนที่ยังไม่มีบัตรประชาชนเป็นจำนวนมาก การไม่มีบัตรประชาชน ทำให้ชาวกะเหรี่ยงและชาวกระหรั่งเดินทางออกจากชุมชนไม่ได้ แม้ว่ารัฐจะทำถนนลาดยางผิวแอสฟัลท์เข้าไปตามแนวชายแดนเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ แต่ชาวกะเหรี่ยงและกระหรั่งก็แทบจะไม่ได้ใช้ประโยชน์ ดังที่พูดเป็นภาษาชาวบ้านว่า “ทำถนนมาให้แต่ไม่ให้บัตรผ่านถนน จะมีประโยชน์อะไร” สภาพดังกล่าวทำให้ถนนลาดยางชั้นดีตามแนวพรมแดนเป็นเส้นทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว เส้นทางขนส่งของพ่อค้า และเอื้อให้นายทุนพื้นราบที่ขึ้นไปทำธุรกิจมากกว่าที่ชาวกะเหรี่ยงและกระหรั่งใช้เดินทาง ความจริงเช่นนี้ได้กลายเป็นข้อเท็จจริงอันขมขื่นในกลุ่มคนยากไร้ตามแนวพรมแดนไทยและพม่า ที่ต้องการการเอาใจใส่ดูแลให้ตรงจุดจากหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

ชาวกะเหรี่ยงและกระหรั่งในเขตชายแดนไทยและพม่า ยังคงตัดทางเดินทางเท้าเพื่อสัญจรกันเองตามแนวป่า เพื่อหลบเร้นเจ้าหน้าที่บ้านเมืองที่อาจตรวจบัตร หรืออาจเข้าทำการจับกุมส่งคืนยังศูนย์พักพิงชั่วคราวบ้านถ้ำหิน แต่ชาวกะเหรี่ยงและกระหรั่งจำนวนมากประสงค์จะออกมาอาศัยอยู่กับบ้านญาติมากกว่าอาศัยอยู่ในศูนย์พักพิงชั่วคราวบ้านถ้ำหิน เพราะอาศัยอยู่ในศูนย์พักพิงนั้นแออัดมาก และต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบโดยเคร่งครัดอยู่ตลอดเวลา

ปัญหาสิทธิมนุษยชนชายแดนไทยและพม่านั้น เกิดขึ้นเพราะคนพื้นราบละเมิดสิทธิชุมชนชาวกะเหรี่ยงและกระหรั่งในหลายรูปแบบ เช่น การเข้ากว้านซื้อที่ดินและกันรั้วทางเดินตามวิถีวัฒนธรรมการทำเครื่องปั้มน้ำจากถ้ำธารขึ้นใช้ในรีสอร์ทต่าง ๆ ทำให้ชาวกะเหรี่ยงไม่สามารถทำเขื่อนไว้ดักปลาได้ตามวิถีวัฒนธรรมเดิม เพราะชาวรีสอร์ทอ้างว่า จะทำให้น้ำไม่ใส ในส่วนของรีสอร์ทต่าง ๆ นั้นมีการกันแนวเขื่อนหินถาวรเป็นจำนวนมาก ทำให้ปลาประเภทปลาตุ๊ก ปลาไหล และปลาตะเพียนขึ้นไปไม่ถึงต้นน้ำ ชาวกะเหรี่ยงและกระหรั่งซึ่งอยู่เขตต้นน้ำจึงไม่มีปลาบริโภค ต้องซื้อปลาในตลาดบริโภคในราคาแพง เป็นปัญหานักที่นำไปสู่การขาดแคลนอาหาร อันเป็นปัจจัยพื้นฐานของชีวิต

นอกจากการมีปัญหาในด้านสิทธิชุมชนแล้ว ในด้านสิทธิมนุษยชนชาวกะเหรี่ยงและกะหรั่ง ก็ประสบปัญหาคับ เพราะมีนายทุนจากพื้นราบเข้าไปเหมาแรงงานชาวกะเหรี่ยงและกะหรั่งไปเป็นกรรมกร ซึ่งเป็นแรงงานนอกระบบ กลุ่มหัวหน้าคนงานนั้นมอง “แรงงานของกะเหรี่ยง” ไม่แตกต่างกับ “สินค้าหรือวัตถุ” เช่น จ้างเด็กที่ตัวเล็กราคาต่ำ จ้างคนที่ตัวใหญ่ราคาสูง จ้างแรงงานหญิงถูกกว่าแรงงานชาย เพราะคิดว่าทำงานได้น้อยกว่าเพศชาย แต่แรงงานเหล่านั้นก็ทำงานเวลาเท่ากัน แต่ก็อาจมีหนักเบาต่างกันบ้าง ถึงอย่างไรก็ไม่ควรจะตีราคาเสมือนเช่น ซื้อสินค้าหรือวัตถุ เพราะเป็นหลักการที่ผิดศีลธรรม และผิดกฎหมายแรงงาน เพราะเห็นแก่เรื่องผลประโยชน์มากกว่าการเข้าใจหลักวิถีวัฒนธรรมของมนุษย์ เพราะมนุษย์ในทุกสังคมนั้นควรเคารพในวิถีวัฒนธรรมของผู้คน ไม่ควรใช้มนุษย์ผู้ด้อยโอกาสเป็นเครื่องมือทางการค้า หรือการแสวงหาค่าเงินในลักษณะต่าง ๆ

กลุ่มแรงงานนอกระบบหรือ “กรรมกรจากชายแดน” ยังไม่ได้รับการเหลียวแลใด ๆ เพราะคนกลุ่มนี้ไม่มีสิทธิเรียกร้อง เพราะไม่มีบัตร การเดินทางไปทำงานก็ต้องนั่งเบียดเสียดไปในตอนกลางคืน เมื่อผ่านด่านหัวหน้าคนงานก็จ่ายค่าด่าน แล้วมาหักเงินกับแรงงานชาวกะเหรี่ยงอีกทอดหนึ่ง แรงงานเหล่านี้ต้องกินอาหารถุงอย่างอด ๆ อดยาก ๆ ต้องดื่มน้ำที่ไม่สะอาด เวลาพักผ่อนน้อย ต้องกินข้าวในขณะที่ทำงาน ซึ่งเสี่ยงต่อการรับสารเคมี อีกทั้งต้องทำงานเสี่ยงภัยต่าง ๆ โดยนายจ้างไม่เคร่งครัดในอุปกรณ์ป้องกันทางสายตา การป้องกันทางศีรษะ การป้องกันทางมือและแขน ขา ทำให้สุขภาพ แรงงานนอกระบบเหล่านี้ต่ำกว่ามาตรฐาน ดังจะเห็นว่า เมื่อแรงงานนอกระบบถูกบรรทุกไปตามที่ก่อสร้างต่าง ๆ จะดูเข้าใจง่าย ๆ คือ แต่งตัวมอซอ รูปร่างเล็ก ๆ และแคะแกระ็น ทำทางเจ็บป่วยและอมโรค ไม่ค่อยสูบน้ำ ผู้คน เมื่อทำงานเสร็จก็อยากกลับบ้านไปอยู่กับครอบครัว แต่ก็มักจะถูกตรวจค้น หรือกักตัวคอยสังเกตจนแรงงานเหล่านี้ตกอยู่ในสภาพขาดความอบอุ่น เหนื่อยล้าและไม่ไว้วางใจต่อสังคมในปัจจุบัน เพราะในวังวนของชีวิตนั้น นอกจากการทำงานหนักแล้ว ก็ต้องคอยหลบเจ้าหน้าที่บ้านเมือง ต้องคอยใช้เงินวิ่งได้ไต่เต้าเพื่อขอเสรีภาพในการทำงาน นับเป็นภาระอันหนักหน่วงเกินกว่าที่มนุษย์ปกติจะต่อสู้ให้เป็นปกติได้

กลุ่มนายทุนจากชุมชนพื้นราบที่เดินทางเข้าสู่พื้นที่เขตวัฒนธรรมกะเหรี่ยงนั้น ในเป้าหมายแรกก็มุ่งกว้านซื้อที่ดินเพื่อทำไร่ผลไม้ขนาดใหญ่และทำรีสอร์ท เมื่อเข้าไปจนสนิทสนมกับผู้นำชุมชนก็มองเห็นโอกาสในการที่จะส่งแรงงานราคาต่ำเข้าสู่ระบบตลาดแรงงาน โดยมุ่งหวังเก็บค่านายหน้ากับแหล่งงานต่าง ๆ ทำให้มีการติดต่อแรงงานราคาต่ำในชุมชนชาวกะเหรี่ยงไปทำงานยังดินแดนห่างไกล ทั้งไปกับเรือตักไปทำงานโรงงาน ตลอดจนทำงานในสวนผักและผลไม้ แรงงานที่ถูกส่งไปสู่แหล่งงานต่าง ๆ ได้รับค่าจ้างต่ำกว่าคนไทยทั่วไป เพราะนายจ้างอ้างว่าเป็นภาระที่ต้องคอยหลบเลี่ยงเจ้าหน้าที่บ้านเมือง และต้องจ่ายค่าไต่เต้ากรณีเจ้าหน้าที่ตรวจสอบพบพฤติกรรมจ้างแรงงานต่างด้าว ประกอบทั้งแรงงานราคาต่ำเหล่านี้ไม่มีทางเลือก และไม่มีโอกาสที่จะสร้างข้อต่อรองต่อนายจ้าง จึงต้องก้มหน้ารับชะตากรรมตกเป็นเบี้ยล่างทางสังคม ต้องทำงานหนัก และต้องกินอยู่อย่างอดอยาก ต้อง

หลับนอนในเพิงพักชั่วคราวที่ไม่ถูกสุขลักษณะ แรงงานเหล่านี้ต้องนอนรวมกันอย่างแออัด มีอาการหลับตายและไหลตายเป็นจำนวนมากในแต่ละปี สภาพความเป็นอยู่ตกต่ำ ต้องทำงานอยู่ในภาวะฝุ่นควัน และเสียงเครื่องจักรที่ดังเกินกว่าปกติ จนร่างกายอ่อนแอ มีปัญหาทั้งสุขภาพกายและใจ เรื่องเช่นนี้เป็นที่รับรู้โดยทั่วไป แต่มักได้รับการละเลย หรือละเว้นต่อการเอาใจใส่ เพราะคนไทยส่วนใหญ่เข้าใจว่าเป็นเรื่องของกลุ่มคนไม่ใช่คนไทย แต่เรื่องในลักษณะนี้ก็น่าจะมีผลต่อความล้มเหลวในการปลูกฝังศีลธรรม และคุณธรรมแก่ผู้คนในสังคม อันเป็นหน้าที่หนึ่งที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ของรัฐ

ปัญหาแรงงานนอกระบบเหล่านี้ อาจดูเป็นปัญหาเล็กในสายตารัฐบาลไทย เพราะคนพวกนี้ไม่มีสิทธิเลือกตั้ง จึงไม่ใช่เป้าหมายสำคัญ แต่แรงงานนอกระบบเหล่านี้ก็มีมากกว่า 1 ล้านคน เป็นปัญหาเชิงประจักษ์กระจายอยู่ทั่วไปทั่วประเทศไทย หากไม่มีการดูแลเอาใจใส่ที่เหมาะสม ทั้งที่คนด้อยโอกาสถูกเอารัดเอาเปรียบ ถูกกดขี่ และถูกเหยียดหยามเป็นที่เชิงประจักษ์ในสังคม ผลสะท้อนที่เกิดขึ้นก็อาจทำให้กลุ่มแรงงานราคาต่ำเหล่านี้ ท้อแท้ สิ้นหวัง จนขาดศรัทธาในชีวิต ขาดความเชื่อมั่นในระบบความสัมพันธ์ทางสังคม จนอาจกลายเป็นกลุ่มคนที่มองโลกในแง่ร้าย หรือขาดความสงบสุขในชีวิต และจะเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญที่ทำให้หันไปเป็นผู้บ่อนทำลายความมั่นคงของสังคมในรูปแบบต่าง ๆ ไม่อาจยึดถือไปสู่แนวทางอันสันติสุขอย่างยั่งยืนได้

นอกจากนี้แล้วการที่รัฐปฏิบัติต่อแรงงานราคาต่ำแบบหยาบกระด้าง หรือไม่สนใจเอาใจใส่ปัญหา ก็จะเป็นการบ่มเพาะความโหดร้าย อามืดในกลุ่มเด็กและเยาวชนของไทย เพราะเคยชินต่อการเอารัดเอาเปรียบของผู้ปกครองกับกรรมกรอยู่เสมอมา จนสร้างความเข้าใจว่า การที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตได้คือ การสอบแข่งขันให้มีตำแหน่งสูง ๆ และมุ่งทำงานให้ได้เงินสูง และมุ่งทำงานในห้องปรับอากาศที่เลิศหรูจนลืมใส่ใจต่อความทุกข์ยากของเพื่อนมนุษย์ และเมื่อเป็นผู้ประกอบการก็ต้องรู้จักกดขี่เอารัดเอาเปรียบแรงงาน เพราะได้เห็นตัวอย่างความสำเร็จของรุ่นบรรพบุรุษเป็นตัวอย่าง กลุ่มคนรุ่นใหม่อาจไม่สนใจกลุ่มคนที่ยากไร้ อีกทั้งยังหันไปแก่งแย่งแข่งขันกันมีตำแหน่งงานสูง ๆ สถานเดียว ไม่ว่าการแก้ปัญหาทางสังคมจะดำเนินไปอย่างค่อยเป็นค่อยไป ประสิทธิภาพก็ตาม ดังจะเห็นตัวอย่างในธรรมเนียมระบบราชการของไทยเป็นที่ชัดเจนว่า การมีคำสั่งแต่งตั้งและโยกย้ายข้าราชการประจำปี มักมีปัญหาโดยตลอด เพราะสังคมไทยเริ่มเชื่อแล้วว่า การเข้าสู่ตำแหน่งระดับสูงมีการวิ่งเต้น และมีการเชื่อมโยงสายสัมพันธ์ระหว่างข้าราชการประจำกับข้าราชการการเมือง ทำให้ข้าราชการประจำที่ใกล้ชิดติดนักการเมืองเข้าสู่ตำแหน่งสูง ๆ โดยการช่วยเหลือของนักการเมือง เกิดขึ้นอยู่จนเป็นที่รับรู้กันทั่วไป

สภาพการณ์ดังที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ได้เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำลายระบบราชการไทย และระบบสังคมไทย เพราะข้าราชการที่ตั้งใจทำงาน มีความรู้ความสามารถแต่ไม่มีนักการเมืองหนุนหลังขาดโอกาสในการเลื่อนสู่ตำแหน่งชั้นสูง ข้าราชการกลุ่มนี้จึงท้อแท้ สิ้นหวัง และไม่เห็นความสำคัญต่อการร่วมมือกับระบบอุปถัมภ์ในระบบราชการ เพราะเป็นระบบที่แสดงถึงความลึกลับในการทำงาน เป็นระบบที่เอื้ออำนวยให้ผู้มีตำแหน่งงานสูง ๆ ใช้อำนาจพร่ำเพรื่อ เช่น สามารถสั่งโยกย้าย สั่งเลื่อนชั้น

พิเศษ ตั้งบรรจและแต่งตั้ง สามารถลงโทษ หรือตั้งโยกย้ายไปพื้นที่เสี่ยงภัย ในขณะที่ตำแหน่งงานในเขตภาคกลาง เมืองหลวง และปริมณฑลมีการสวมนาทำที่เอาไว้ จนมีการวิ่งเต้นโดยใช้ระบบอุปถัมภ์ในความสัมพันธ์ของข้าราชการประจำกับข้าราชการการเมือง การทำงานของข้าราชการบางกลุ่มนั้นก็มีความยากลำบากในพื้นที่ แต่ปล่อยให้ข้าราชการบางส่วนไปติดตามนักการเมือง อีกทั้งยังมีความก้าวหน้าเป็นที่ชัดเจนในกลุ่มที่ใกล้ชิดนักการเมือง ปรากฏการณ์เหล่านี้คืออุปสรรคสำคัญในการพัฒนาระบบราชการไทย และเป็นปรากฏการณ์เชิงประจักษ์ว่าระบบราชการไทยยังมีสิทธิบในการมิ่งสู่ความโปร่งใส

สภาพดังที่กล่าวมานี้ จึงสะท้อนสภาพการโยกย้ายตำแหน่งข้าราชการเข้าสู่พื้นที่ชายแดนนั้น มักมีการวิ่งเต้นหนีออกจากพื้นที่ หรือวิ่งเต้นขอให้ส่งไปที่อื่น ๆ ข้าราชการที่มาอยู่ในพื้นที่มักเชื่อกันว่าคือ ข้าราชการที่ถูกลงโทษ หรือข้าราชการที่พลาดตำแหน่งแล้วรอเกษียณอายุ ทำให้ข้าราชการในพื้นที่ชายแดนทำงานไปภายใต้ความกดดัน ไม่สามารถดำเนินการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ชุมชนท้องถิ่นชายแดนไทยและพม่าจึงถูกทอดทิ้งให้ขาดโอกาสและยากไร้อย่างน่าเวทนาที่สุด ครอบครัวชาวกะเหรี่ยงและกะเหรี่ยงในเขตชายแดนตกอยู่ในภาวะบ้านแตกสาแหรกขาด คนหนุ่มสาวละทิ้งถิ่น พ่อแม่ของหลายครอบครัวออกไปขายแรงงาน บุตรหลานในบ้านเฝ้ารอคอย แต่พ่อแม่ของหลายครอบครัวก็ถูกจับและถูกกักตัว แม้ในบางครั้งซื้อหาไม่ได้ใหญ่โตอะไร แต่ก็ไม่มีหนทางจะวิ่งเต้น หรือหาข้าราชการไปประกันตัวให้ออกมาได้ ผู้คนในชุมชนดำรงอยู่ในลักษณะหวาดระแวง และมีทุกข์ ดังนั้นรัฐไทยจึงควรจัดระเบียบทางสังคม และการปกครองในเขตรอยตะเข็บชายแดน เพราะเมื่อดูจากสถานการณ์จะพบว่า หากรัฐไทยเข้าไปพัฒนาชุมชนรอยตะเข็บชายแดนแล้ว ก็น่าเชื่อได้ว่าดินแดนแถบนั้นก็จะตกเป็นเขตของประเทศไทยในอนาคต เพราะยังไม่มีรัฐบาลใด ๆ เข้าไปแข่งขันกับรัฐบาลไทย อีกทั้งชาวกะเหรี่ยงและชาวกะเหรี่ยงในแถบนี้ต่างจงรักภักดีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระบรมราชินีนาถ และเชื้อพระวงศ์โดยทั่วไป จึงพร้อมที่จะเป็นพลunkกรของไทยโดยสมบูรณ์ หากเพียงแต่ได้รับโอกาสในสังคมไทย

การสูญเสียไปของ กวางม้า และหมีขอ

เดิมทีเดียวบริเวณเทือกเขากระโจมและหุบเขาตะโกปิดทองเป็นพื้นที่ป่าที่มีกวางม้า(กวางหายากในประเทศไทย) และหมีขออยู่เป็นจำนวนมาก สัตว์ป่าทั้งสองชนิดนี้เป็นสัตว์ป่าประจำถิ่น โดยเฉพาะกวางม้านั้นเป็นกวางที่เชื่อว่าพบได้ที่เขากระโจมในประเทศไทยเพียงแห่งเดียวเท่านั้น ส่วนหมีขอก็แพร่พันธุ์โดยรวดเร็วท่ามกลางความอุดมสมบูรณ์ของกล้วยป่าและผึ้งป่า ชาวกะเหรี่ยงนั้นไม่นิยมล่ากวางม้าและหมีขอ เพราะเป็นสัตว์ขนาดใหญ่ เคลื่อนไหวได้เร็วและล่าลำบาก โดยวิถีวัฒนธรรม

แล้วชาวกะเหรี่ยงนิยมล่าแก้ง หมูป่า และกระเจมมากกว่าเพราะเป็นสัตว์ขนาดเล็กใช้บ่วงที่ทำด้วยเชือก ไม่ซับซ้อน การล่าในอดีตก็เกิดขึ้นเท่าที่จำเป็นในบางฤดูกาลเท่านั้น

ต่อมาเมื่อกลุ่มอำนาจทุนอพยพเข้าไปกว้านซื้อที่ดิน และใช้ที่ดินในหุบเขาทำรีสอร์ทและทำไร่ ผลไม้ขนาดใหญ่ ทำให้เหลือพื้นที่ป่าลดลง ขณะเดียวกันกลุ่มพ่อเลี้ยงเจ้าของรีสอร์ทมักพากลุ่มนิยม บริโภคอาหารป่าเดินทางเข้าไปในที่ดินของตนเอง และแสวงหาทางเข้าไปล่าควายม้า และหมิขที่ลงมาหากินในเขตที่ดินเอกชน ที่มีหญ้าอ่อน และมีพื้นที่โล่ง เมื่อเกิดสถานการณ์ดังกล่าวได้เปิดโอกาสให้พรานป่า และกลุ่มอำนาจทุนสูงใช้อาวุธปืนที่ทันสมัยเข้าไปล่าฝูงควายม้าโดยต่อเนื่อง โดยสามารถหลบเลี้ยงเจ้าหน้าที่ได้ ด้วยอาศัยเหตุสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองตามแนวพรมแดนอำพรางสถานการณ์ เพราะฝูงควายม้าก็เคลื่อนไหวข้ามไปมาอยู่ระหว่างในเขตพรมแดนไทยและพม่า ไม่อาจควบคุมการล่าได้ กลุ่มกองกำลังอิสระต่าง ๆ ก็มักล่าเอาเนื้อมาขายตามร้านขายอาหารป่า เพื่อนำเงินไปซื้ออาวุธดำเนินการต่อสู้ทางการเมือง ส่วนในประเทศไทยกลุ่มอำนาจทุนก็ไม่เห็นความสำคัญต่อการอนุรักษ์ควายม้าและหมิข มักทำการลักลอบล่าอยู่เนื่อง ๆ จนชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่ต่างยอมรับความจริงว่ายังมีกองกระดูกของควายม้า และกะโหลกของหมิขที่ถูกทิ้งอยู่ตามซอกป่าทั่วไป กลุ่มที่ลักลอบล่า นั้นน่าจะมียุทธพลในพื้นที่สูง เพราะฉะนั้นเนื้อสัตว์ป่าหายากตามแนวพรมชายแดนไทยและพม่านั้นมีราคาสูงมาก ทั้งนี้เพราะมีกลุ่มนิยมบริโภคอาหารป่าที่เคยสืบทอดความเชื่อในลักษณะนี้ในสังคมไทยมานานแล้ว และค่านิยมเช่นนี้หาได้ลดลงไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อมีข่าวลือเรื่องเนื้อหมูป่านั่น ในปัจจุบันเป็นของทำเทียมขึ้นจากหมูเทศผู้ที่ถูกทรมานให้พอมจนเหมือนหมูป่า ก็ทำให้ผู้คนหันมาบริโภคแก้งควายม้า และเลี้ยงผาแทน สภาพดังกล่าวนี้เป็นแนวทางที่ผิดพลาดในสังคม ที่ยังมีปรากฏอยู่จริงและสามารถพบเห็นได้บ่อยครั้งในการจัดอาหารเพื่องานสมาคมของกลุ่มอำนาจทุนในเขตชายแดน นับว่าเป็นเรื่องที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่งในปัจจุบัน

การล่าควายม้าและหมิขอันเป็นสัตว์ประจำถิ่นแห่งเทือกเขาตะนาวศรีนั้น เป็นผลอย่างสำคัญมาจากกลุ่มเครือข่ายการค้าสัตว์ป่าในเขตประเทศสหภาพพม่า ซึ่งยังมีพื้นที่ป่ารกทึบและมีสัตว์ป่าอย่างอุดมสมบูรณ์ การล่าสัตว์ไม่จบสิ้น เพราะกลุ่มคนชายแดนทั้งสองฝั่งของเทือกเขาตะนาวศรีนั้นอดอยาก เพราะไม่มีงานทำ จึงต้องการเงินมาใช้จ่าย กลุ่มเครือข่ายการค้าสัตว์ป่าตามรอยตะเข็บพรมแดนนั้น มีการติดต่อเครือข่ายร้านค้าอาหารป่าในเขตภาคกลางของประเทศไทยอย่างได้ผล ทั้งสองกลุ่มต่างตอบแทนรายได้คุ้มกับการเสียค่าด่าน และการถูกปรับจากเจ้าหน้าที่บ้านเมือง เพราะราคาอาหารป่าในร้านต่าง ๆ ในเขตภาคกลางถ้าเป็นผัดเผ็ดมีราคาสูงถึงจานละ 100 – 120 บาท ถ้าเป็นต้มยำหมิขไฟ ตกราคาหมิขละ 150 – 200 บาท ซึ่งในความจริงใส่เนื้อสัตว์ป่าไม่กี่ชิ้น ส่วนใหญ่มีแต่เครื่องเทศที่ปรุงเพื่อหลอกล่อผู้บริโภค กระบวนการค้าเนื้อสัตว์ป่าจึงเป็นผลประโยชน์หนึ่ง ที่ให้ค่าตอบแทนกับผู้ร่วมกระบวนการอย่างมหาศาล เป็นบริบทที่พบได้จริงในกลุ่มคนในแถบชายแดน

ร้านขายอาหารป่าเป็นร้านอาหารที่มีลักษณะพิเศษ มีกลุ่มลูกค้าเฉพาะ การที่ยังมีคนไทยส่วนใหญ่นิยมบริโภคอาหารป่าเป็นจำนวนมาก เพราะค่านิยมที่สืบทอดมาตั้งแต่อดีตของคนไทยที่เชื่อว่าสัตว์ป่านั้นกินสมุนไพร และต้องเดินทางข้ามเขาลอดเวลาทำให้เนื้อแน่น และมีสรรพคุณทางสมุนไพรสูง นอกจากนี้ร้านค้าทำอาหารป้ามักมีฝีมือในการทำอาหารด้วยความพิถีพิถัน และทำครบสูตรตามตำรับแบบโบราณ ไม่เหมือนร้านอาหารสมัยใหม่ที่เน้นนำตลก นำโชว์ลามก นำนักร้องไปร้องแสดงให้ดูและทำอาหารรสชาติผิดเพี้ยน เช่น ต้มยำก็ใส่กะทิ ใส่นมสด ยำผักสมุนไพรก็ใส่กะทิและใส่นมสด จนทำให้รสชาติเกิดวิปริตผิดเพี้ยน คนส่วนใหญ่จึงคิดว่าร้านอาหารป่าคือต้นตำรับอาหารไทยแท้ที่มีการปรุงอาหารครบสูตร และทำอย่างพิถีพิถันอย่างยิ่ง เรื่องร้านอาหารป่านี้นั้น ทางหน่วยงานที่รับผิดชอบ เช่น กระทรวงวัฒนธรรม หรือกระทรวงมหาดไทย (ในฐานะเจ้าของพื้นที่) ควรได้หาทางพัฒนาปรับปรุง นำศักยภาพที่ดีมาใช้ให้เป็นภูมิปัญญาไทย เพราะความจริงก็คือเป็นภูมิปัญญาไทยแท้มาแต่โบราณ แต่ควรใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องตลาดทั่วไป แทนการติดต่อเครือข่ายการค้าสัตว์ป่า ซึ่งหากมีการพัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบ หน่วยงานของรัฐก็สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งจะเป็นประโยชน์ในการเปลี่ยนแปลงค่านิยมกลุ่มคนที่มีค่านิยมแบบดั้งเดิมให้มีค่านิยมที่เหมาะสมแก่กาลสมัยได้ เช่น ในปัจจุบันนี้นั้น หมูป่า กวางป่า และเก้ง สามารถนำมาเลี้ยงเป็นอุตสาหกรรมได้แล้ว ส่วนเนื้อวัว เนื้อควาย และเนื้อม้า นั้น ก็มีขายอยู่แล้วทั่วไปในสังคมไทย ผู้ประกอบการต่างๆสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการปรุงอาหารป่าได้ นอกจากนี้แล้ว กบป่า เขียดแฉก คางคก ตุ๊กแก กิ้งก่า และนกต่างๆ ก็มีการนำมาเลี้ยงในเชิงอุตสาหกรรมเป็นจำนวนมากในปัจจุบัน หากเพียงแต่รัฐให้การส่งเสริมและสนับสนุนในการนำมาปรุงเป็นอาหารไทยแท้ที่ถูกต้อง ก็น่าจะช่วยลดปรากฏการณ์ล่าสัตว์ป่าแบบทำลายล้างเหมือนที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน หากหน่วยงานของรัฐไม่เข้ามาแสวงหากระบวนการแก้ไขความเชื่อ และค่านิยมของคนอย่างมีทางออกแล้ว สันนิษฐานว่ากว้างมั่ว หมิชอบ และสมเสร็จ อันเป็นสัตว์ประจำถิ่นแห่งเทือกเขาตะนาวศรีจะสูญพันธุ์ไปในไม่ช้า และคงเป็นเรื่องที่น่าเสียดายสัตว์อันเป็นสัญลักษณ์ของจังหวัดราชบุรีเป็นอย่างยิ่ง

การค้าสัตว์หายากประจำถิ่น อันเป็นสัญลักษณ์ของท้องถิ่นเป็นสถานการณ์อันเลวร้ายที่สุด ที่ทำลายความสำคัญของท้องถิ่นตะนาวศรี โดยการขาดทางเลือกของคนท้องถิ่น ที่สะท้อนถึงภาวะการณ์อันยุ่งยากที่สุดที่กำลังเดินทางเข้าถึงชุมชนชาวกะเหรี่ยงในเขตชายแดน เพราะสถานการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นไม่ใช่เป็นเพียงความผิดของกลุ่มคนท้องถิ่นแต่เพียงกลุ่มเดียว ในส่วนของภาครัฐนั้นก็ผิดพลาดที่ปล่อยให้ชุมชนชายแดนเกิดความอัดคึดโดยไม่ได้มีการสร้างโอกาสอันเหมาะสม แต่กลับสร้างภาวะบีบคั้นในรูปแบบต่างๆเข้ากดดัน กลับอำนวยความสะดวกให้กลุ่มอำนาจทุนบุกรุกเข้าช่วงชิงเอาโอกาส และวิถีวัฒนธรรมอันดีของชาวกะเหรี่ยงและกะหรั่งไปเสียเกือบทั้งหมด จนผลสุดท้ายชาวกะเหรี่ยงและกะหรั่งต้องเลือกทำในสิ่งที่ผิดต่อการสร้างสรรค์ท้องถิ่นอย่างจำเป็น การทำลายสัตว์อันเป็นสัญลักษณ์ประจำถิ่น อีกทั้งยังมีการนำทางให้กลุ่มอำนาจทุนบุกรุกเขากระโจม อันเป็นสิ่งสำคัญของ

พื้นที่อาจทำให้คุณค่าของท้องถิ่นเสื่อมลง ในไม่ช้าหมู่บ้านชายแดนแถบนี้ก็จะไม่ได้รับความสำคัญจากภายนอกอีกต่อไป เพราะสิ่งสำคัญที่มีคุณค่าและหายากที่สุด ได้ถูกทำลายและล้างผลาญไป เพียงเพื่อตอบสนองความโลภของกลุ่มอำนาจทุน และเพียงเพื่อตอบสนองต่อความมั่งง่ายในการแก้ไขความหิวโหยให้แก่บุตรหลาน ซึ่งกลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวกะเหรี่ยงในอดีตนั้นไม่เคยเลือกใช้

จังหวัดราชบุรีควรมีการประชาสัมพันธ์ และจัดทำข้อมูลให้กว้างขวาง และหมิ่นขอเป็นสัตว์ประจำถิ่นของจังหวัด เพื่อสร้างปรากฏการณ์ตื่นตัวต่อการอนุรักษ์ไว้อย่างรู้คุณค่าควบคู่กับการอนุรักษ์เขากระโจม อันเป็นยอดเขาที่สูงที่สุดในแถบนี้ ที่เป็นทั้งพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ และยังเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ที่สำคัญที่สุด เพื่อให้เป็นมรดกของท้องถิ่นที่มีคุณค่าที่สุด ที่ควรได้รับการดูแลเอาใจใส่ด้วยความห่วงใยในอนาคต ทั้งนี้เพื่อเป็นสัญลักษณ์อันสำคัญยิ่งของท้องถิ่นเมืองราชบุรีสืบไป

สรุป

ชุมชนชาวกะเหรี่ยงและกะเหรี่ยงอาศัยอยู่ตามไหล่เขาตะนาวศรีมาช้านานแล้ว ในอดีตได้ทำการเกษตรพอเพียงชีพ และหาเก็บของป่าล่าสัตว์พอประทังชีวิต โดยที่ดินสำหรับตั้งถิ่นฐานและทำกินนั้นไม่เคยเป็นปัญหามาก่อน ต่อมาถิ่นฐานชาวกะเหรี่ยงและกะเหรี่ยงถูกคุกคามโดยกองทัพแห่งสหภาพพม่า และการประกาศเขตแนวพรมแดนของรัฐบาลไทยที่ต้องกันอิทธิพลจิงรัฐบาลพม่า ทำให้ถิ่นที่ของชุมชนชาวกะเหรี่ยงและกะเหรี่ยงเริ่มมีปัญหาในการทำมาหากิน ขณะเดียวกันการสู้รบตามแนวพรมแดนกับกองทัพแห่งสหภาพพม่าทำให้กลุ่มคนอาวโสและภูมิปัญญาท้องถิ่นสูญเสียชีวิตไปเป็นจำนวนมาก สถานการณ์ดังกล่าวทำให้กระบวนการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวกะเหรี่ยงขาดตอนไป องค์ความรู้ท้องถิ่นที่สำคัญและจำเป็นต่อการดำรงชีวิตไม่ได้รับการสืบทอด ทำให้ชุมชนต่างๆตกอยู่ในอันตราย ผู้คนป่วยไข้ เด็กเล็กๆอ่อนแอและตกอยู่ในสภาพขาดอาหาร โรคภัยต่างๆได้คร่าชีวิตผู้คนให้เสียชีวิตก่อนวัยอันควร สภาพดังกล่าวทำให้ผู้คนป่วยไข้ปรากฏอยู่ในทุกชุมชน จนเกิดการทำมาหากินไม่สะดวก เพราะต้องพยาบาลผู้ป่วย และต้องสูญเสียเงินไปกับค่ารักษา และค่าดูแล

กลุ่มคนหนุ่มสาวชาวกะเหรี่ยงและกะเหรี่ยงไม่อาจทนความอดอยาก และภาวการณ์ป่วยไข้ในชุมชนได้ ประกอบทั้งการขาดแคลนที่ดินทำกิน จึงได้อพยพละทิ้งถิ่นไปหาทำงานเป็นกรรมกรในเมืองใหญ่ แต่ก็ยังเป็นเพียงกรรมกรราคาถูก ที่ถูกรีดไถ ถูกกักตัวจากเจ้าหน้าที่ ทั้งยังถูกกดขี่เอาเปรียบจากนายจ้าง ทำให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมเมืองอย่างยากลำบาก ต่างตกเป็นเบี้ยล่างทางสังคมกลุ่มนายจ้างอยู่ตลอดเวลา ในขณะที่ชาวกะเหรี่ยงและกะเหรี่ยงละท้องถิ่นที่รัฐกำหนดให้เป็นพื้นที่จำกัด ที่ไม่อาจออกเอกสารสิทธิได้นั้น กลุ่มอำนาจทุนและเหล่าข้าราชการระดับสูงกลับเคลื่อนย้ายเข้าไปจับจองที่ดินเหล่านั้นได้ โดยใช้ที่ดินเป็นเครื่องมือในการดำเนินการเพื่อให้เกิดชุมชนเมือง และใช้ที่ดินเป็นเครื่องมือในการปั่น

กระแสราคาที่ดิน ธุรกิจร้านอาหาร และการลงทุนทำโรงแรม และธุรกิจการท่องเที่ยว ทำให้เกิดปัญหาต่างๆในชุมชนชาวกะเหรี่ยงในเขตชายแดนไทยและพม่าอย่างหนัก เพราะที่เหลื่ออยู่ในชุมชนก็ไม่มีที่ดินทำกิน ไม่มีรายได้ ต้องวิ่งเต้นขอรับจ้างตามรีสอร์ทต่างๆเป็นรายวัน นอกจากนี้ก็มีการส่งบุตรหลานไปทำงานยังที่ห่างไกล ซึ่งล้วนแต่เป็นงานเร่ร่อน เสี่ยงภัย ไม่สามารถติดต่อกันได้ เช่น งานในเรือตังเก งานก่อสร้างต่างๆ เป็นปัญหาต่อการเสียขวัญและกำลังใจเป็นอย่างยิ่ง

